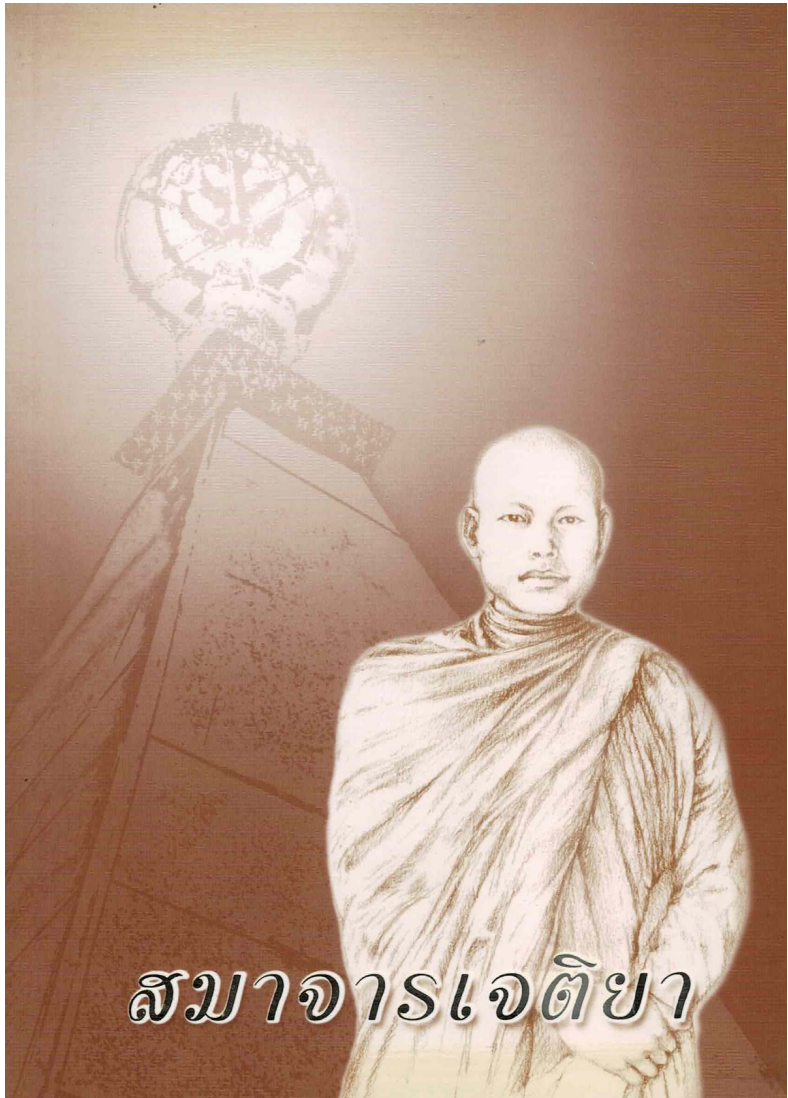

สมาชิ

สมาจารเจติยา

ที่ระลึกเนื่องในโอกาสสมโภชเจติย์ พระอาจารย์เสถียร สมาจาร
ทำการบูรณะใหม่ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐

สมาจารเจติยา

จัดทำเนื่องในโอกาสสมโภชเจติย์ พระอาจารย์เสถียร สมาจารโ
ซึ่งได้ทำการบูรณะขึ้นใหม่ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐

พิมพ์ครั้งที่ ๑	เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐
จำนวนพิมพ์	๑๑,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ที่	บริษัท แอ็ดวานซ์ อินเตอร์ พรีนติ้ง จำกัด
ISBN	978-974-7314-3-0

ขอสงวนสิทธิ์ในการนำข้อความในหนังสือเล่มนี้มาเรียบเรียง
ตัดต่อและจัดพิมพ์ใหม่โดยมิได้รับอนุญาต ผู้ใดประสงค์จะจัดพิมพ์
เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทาน กรุณาติดต่อ

วัดป่ามณีกาญจน์ ๖๗/๓ หมู่ ๓ ตำบลศาลากลาง อำเภอ
บางกรวย จังหวัดนนทบุรี โทรศัพท์ ๐-๒๔๔๕-๒๒๓๔

คำนำ

ประวัติท่านพระอาจารย์เสถียร समाจารี เล่มที่อยู่ในมือของท่านเล่มนี้ เกิดจากการที่ผู้เขียนได้รวบรวมจากคำบอกเล่าของโยมมารดาและญาติของท่านพระอาจารย์ เกิดจากครูบาอาจารย์ สหธรรมิกลูกศิษย์ใกล้ชิด รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับท่านพระอาจารย์เล่าให้ฟัง และผู้เขียนเองซึ่งเคยได้ร่วมเดินธุดงค์และจำพรรษาอยู่กับท่าน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะทำให้ท่านผู้อ่านได้เห็นถึงทางดำเนินของบุรุษผู้มีใจเด็ดเดี่ยว ได้เห็นถึงอัจฉริยภาพในด้านความคิดและแนวทางการประพฤติปฏิบัติ ทำให้เกิดจุดศูนย์รวมทางจิตใจของผู้คน การเป็นผู้มีชัยเหนือเวทนาอันแรงกล้าของโรคภัยไข้เจ็บ และการดำรงตนของผู้ที่พ้นจากบ่วงแห่งมารทั้งปวง

ท่านพระอาจารย์เสถียรนับตั้งแต่วันเกิดจนถึงวันตาย ตั้งแต่วันบวชจนถึงวันมรณภาพ ถึงแม้จะเป็นเวลาอันน้อยนิด แต่ปฏิบัติข้อวัตรปฏิบัติย่อมจะยังประโยชน์สำหรับผู้แสวงหาประโยชน์จากธรรมะอยู่บ้าง เปรียบเสมือนแสงหิ่งห้อยอันน้อยนิดย่อมจะยังประโยชน์แก่ผู้เดินทางยามค่ำคืนในป่าลึก พอได้เห็นทางราวๆ อยู่บ้าง เปรียบเสมือนแสงดาวอันริบหรี่ที่อยู่บนฟากฟ้าทางทิศเหนือ ย่อมยังประโยชน์แก่ผู้เดินทางได้กำหนดทิศทางอันถูกต้องได้บ้าง

ผู้เขียนหวังว่าชีวประวัติของท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร
นี้จะเป็นประโยชน์กับผู้อ่าน ที่จะได้นำข้อวัตรปฏิบัติของท่าน
ไปเป็นแบบฉบับในการประพฤติปฏิบัติต่อไป

หากมีข้อผิดพลาด ตกหล่นในบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
ประวัติท่านพระอาจารย์เสถียร ผู้เขียนต้องขออภัยมายังผู้อ่าน
ณ โอกาสนี้ด้วย

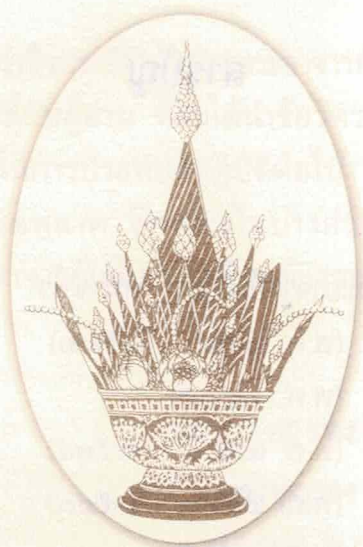
พระบุญรอง กมโล

พระบุญรอง กมโล

๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๓
ชีวประวัติ ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร	๑๗
พรรษาที่ ๑-๓ (พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๒)	๓๑
พรรษาที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๑๓)	๓๕
พรรษาที่ ๕-๖ (พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕)	๓๙
พรรษาที่ ๗-๘ (พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗)	๔๓
พรรษาที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๑๘)	๕๑
พรรษาที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๙)	๕๓
พรรษาที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๐)	๕๗
พรรษาที่ ๑๒-๑๔ (พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๓)	๕๙
พรรษาที่ ๑๕ (พ.ศ. ๒๕๒๔)	๖๗
พรรษาที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๒๕)	๗๑
บันทึกอาการอาพาธ	๘๑
โดย คุณสมจิตร สัมฤทธิ์	
บันทึกอาการอาพาธ	๘๙
โดย คุณพรณพิลาศ เกตุมงคลฉวี	

คำขอขมา พระอาจารย์เสถียร สมาจาโร

กราบ ๓ ครั้ง ว่า "นะโม ฯลฯ" ๓ จบ

อาจารย์เฒ่า ปมาเทน ทวารตเยน กตํ สัพพํ อปราริขํ ชมตุ โน
ภนฺเต อจฺจโย โน ภนฺเต อจฺจคฺมา ยถาพาลเณ ยถามุฬฺหเณ
ยถากุสเล ยเณ มยํ ภนฺเต กทาจิ กรหจิ ปมาทํ วา อาคฺมม อโยนิโส
มนสิการํ วา อาคฺมม เถเร อการวํ อกริมฺหา กาเยนวา วาจา ย วา
มนสา วา สมฺมุชาปี ปรมฺมุชาปี เตสฺสนฺโน ภนฺเต เถโร อจฺจยํ
อจฺจยโต ปฏฺิคฺคณฺหาตุ อายตํ สํวราย

โย โทโส โมหจิตฺเตน เถรสมิํ ปกโต มยา ชมตุ โน โทโส
สพฺพปาปํ วินสฺสตุฯ

ข้าแต่พระอาจารย์ผู้เจริญ โดยความเป็นไปล่วงเกินอันใดได้
ถึงทัณฑ์แล้วซึ่งข้าพเจ้าทั้งหลาย ผู้เป็นคนพาล ผู้เป็นคนหลง เป็น
คนไม่ฉลาดด้วยประการไรจำเดิมแต่เกิดมา อาศัยความประมาท
โดยอุบายไม่แยบคาย ได้กระทำความไม่เคารพในท่านพระอาจารย์
ผู้เป็นพระเถระที่ทรงไว้แล้วซึ่งพระคุณอันนำเคารพสักการะยิ่ง
ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี ต่อหน้าก็ดี ลับหลังก็ดี และ
ระลึกได้ก็ดี ระลึกไม่ได้ก็ดี ขอบท่านพระอาจารย์ได้เมตตาให้อโหสิกรรม
ซึ่งโทษอันเป็นไปล่วงเกินนั้น โดยความเป็นโทษอันล่วงเกินของข้าพเจ้าทั้งหลายนั้น ข้าพเจ้าทั้งหลายจะสำรวมระวัง
ต่อไป และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในพระพุทธศาสนาของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดกาลนาน เทอญฯ

คัดลอกดัดแปลงจากลายมือของพระอุดมสังวรวิสุทธิเถร (วัน อุตตโม)
ซึ่งท่านได้เรียบเรียงไว้สำหรับงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านพระอาจารย์มั่น อจาโร
เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑

อหิสกา เย มุนโย
เต ยนฺติ อจฺจุตํ จานํ

นิจุจํ กาเยน สํวฺตา
ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจเร.

มุนีเหล่าใด เป็นผู้ไม่เบียดเบียน
สำรวมทางกายเป็นนิตย
มุนีเหล่านั้น ย่อมไปสู่สถานไม่จฺติ
ที่ไปแล้วไม่ต้องเศร้าโศก

(พุทธ) จ. ธ. ๒๕/๔๕

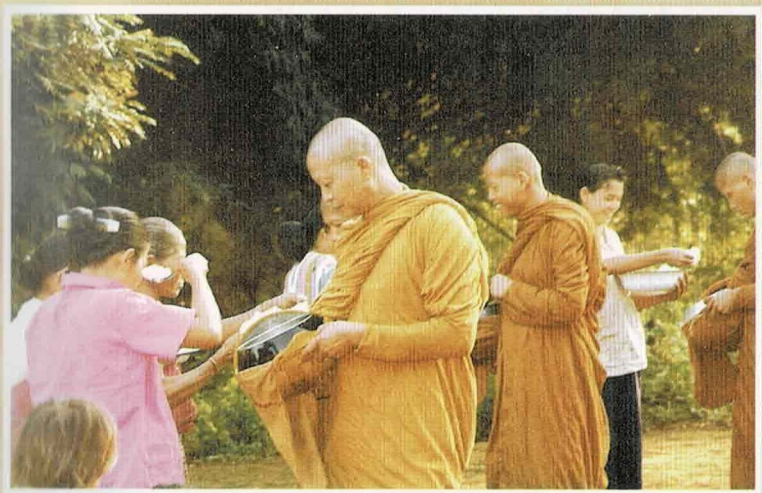
หลวงปู่ชาน जानวโร

วัดป่าบ้านเหล่า กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

ท่านพระอาจารย์องค์แรกของท่านพระอาจารย์เสถียร สมากาโร

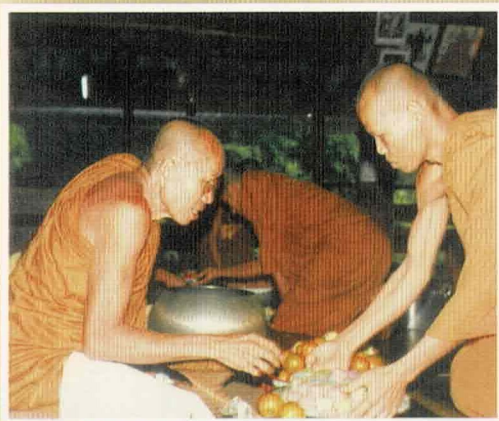

ท่านพระอาจารย์อุทัย สิริอโร

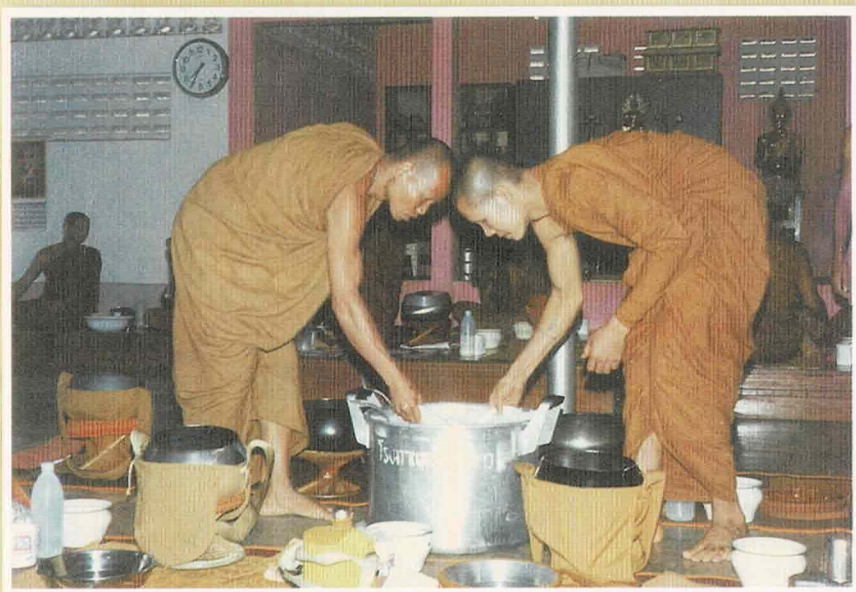
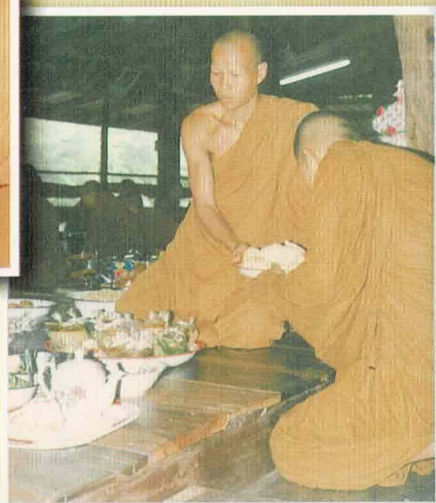

ท่านพระอาจารย์สาคร อมมาวุโธ และท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร
ขณะบิณฑบาตที่บ้านวาชุดุ

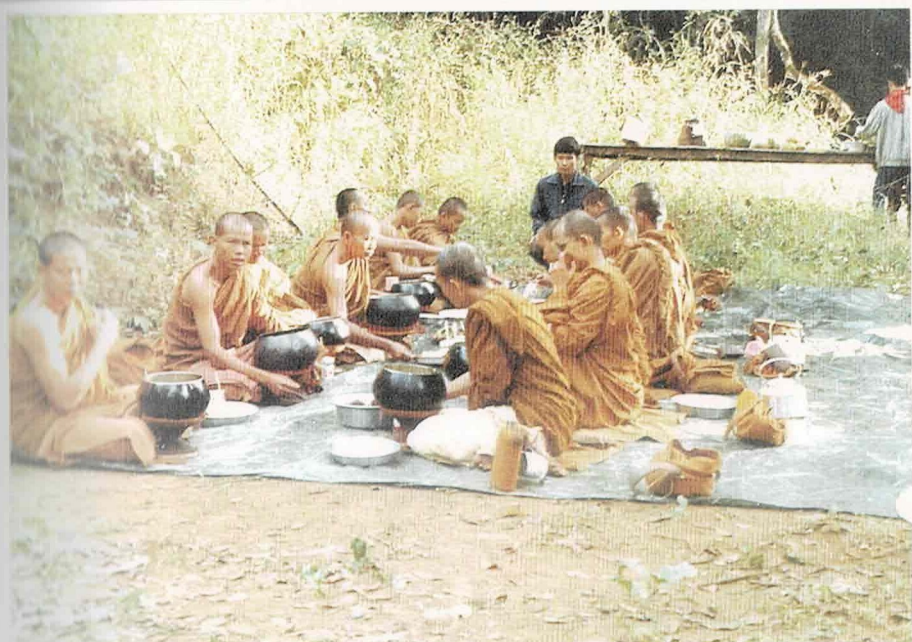
ปฏิบัติข้อวัตร

ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร
จัดอาหารถวายครูบาอาจารย์
และพระเณร

ฉันทะจังหัน

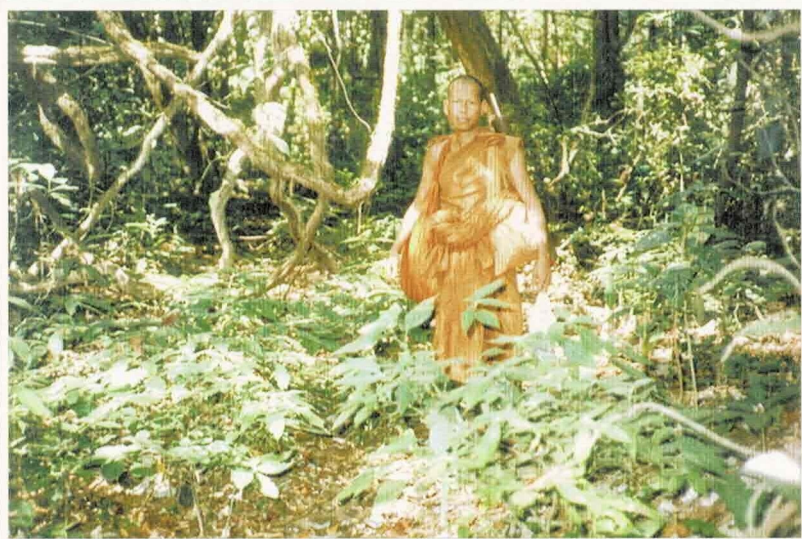

ท่านพระอาจารย์สาคร ธมฺมาวุโธ ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร
และคณะพระเถระขณะเดินทางเข้าทุ่งใหญ่นเรศวร
เมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘

ออกธุดงค์

ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร
เมื่อคราวออกธุดงค์ ปฏิบัติธรรมในทุ่งใหญ่

ครูบาอาจารย์ที่ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร ให้ความเคารพ

ท่านพระอาจารย์สุพิศ วิริโย

ครูบาอาจารย์ที่เคยร่วมจำพรรษา
ที่วัดวาซุคุ

ท่านพระอาจารย์บุญรอง กมโล (ขวา)
ท่านพระอาจารย์พิชิต (ซ้าย)

ข้อประวัติ
พระอาจารย์เสถียร สมาจาโร

ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร มีนามเดิมว่า เสถียร
ทองโคตร โยมบิดาชื่อ พรหมา ทองโคตร โยมมารดาชื่อ ก้าน
ทองโคตร ท่านถือกำเนิดเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๐
ตรงกับวันศุกร์ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๔ ปีระกา ณ บ้านโนนปอแดง
ตำบลโนนสัง อำเภอโนนสัง จังหวัดอุดรธานี (ปัจจุบันคือจังหวัด
หนองบัวลำภู)

ท่านมีพี่น้องรวม ๔ คน คือ

๑.ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร

๒.นายวิเชียร ทองโคตร

๓.นางหนูเพียร ทองโคตร

๔.นายบัวเรียน ทองโคตร

โยมบิดา - มารดา

เด็กชายเสถียร ทองโคตร อายุ ๑๐ ปี

ย้ายถิ่นฐาน

โยมบิดามารดาของท่านมีอาชีพกสิกรรม เมื่อท่านเรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ขณะนั้นกำลังมีการก่อสร้างเขื่อนอุบลรัตน์ ที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเมื่อสร้างเสร็จ จะทำให้น้ำจากทะเลสาบเหนือเขื่อนท่วมมาถึงเขตหมู่บ้านของท่าน ชาวบ้านจึงเริ่มอพยพย้ายถิ่นฐานไปยังที่ต่างๆ มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้อพยพไปอยู่ที่ตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงชัย (ปัจจุบันแยกเป็นกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง) จังหวัดเชียงราย เมื่อเห็นว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำกสิกรรมจึงเดินทางกลับไปชักชวนชาวบ้านคนอื่นๆ ให้อพยพมาอยู่ด้วยกัน

ดังนั้นโยมบิดาของท่านจึงตัดสินใจอพยพครอบครัวย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่บ้านเหล่า ตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พร้อมด้วยญาติพี่น้องอีกหลายครอบครัว โดยได้นิมนต์ **หลวงปู่ชาน รานวโร** (ซึ่งเป็นพี่ชายของโยมมารดา) ซึ่งในขณะนั้นได้พักจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าอัมพวัน บ้านกุดเต่า อำเภอนโนสัง จังหวัดอุดรธานี (ปัจจุบันคือ จังหวัดหนองบัวลำภู) เพื่อมาเป็นขวัญและกำลังใจในการไปสร้างหมู่บ้านใหม่ด้วย หลวงปู่ชานได้มาพักอยู่ที่จังหวัดเชียงรายประมาณ ๑๕ วัน จึงได้กลับไปจำพรรษาที่บ้านกุดเต่าอีกครั้ง (ในปีต่อมา หลวงปู่ชานจึงได้กลับมาสร้างวัดป่าบ้านเหล่า และจำพรรษาอยู่ที่จังหวัดเชียงรายเรื่อยมาจนมรณภาพ)

วัยเยาว์

ท่านพระอาจารย์เสถียรได้มาศึกษาต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่จังหวัดเชียงราย จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เมื่อย้ายมาอยู่ที่ จังหวัดเชียงรายแล้ว ท่านพระอาจารย์เสถียรได้เป็นกำลังสำคัญของครอบครัว ในการบุกเบิกที่ทำกิน จากผืนป่ามาเป็นไร่สวน โดยในระยะแรกนั้น ครอบครัวของท่านปลูกมะนาว ซึ่งเจริญงอกงามมาก สามารถเก็บผลได้มากถึง ๑ คันถกกระบะเล็ก

หลังจากนั้น ประมาณ ๕ ปี ท่านก็รื้อสวนมะนาวออกบางส่วน เพื่อทำนาปลูกข้าวไว้กินเอง เหตุที่ต้องใช้เวลาถึง ๕ ปีนั้น ท่านอธิบายว่า เพื่อให้ดินจับตัวกันแน่นจนสามารถขังน้ำไว้ทำนาได้ ถ้าเป็นดินที่เพิ่งถางป่าออกใหม่ๆ ดินจะร่วน และไม่เก็บน้ำ

วัยหนุ่ม

ด้วยอุปนิสัยของท่านที่เป็นคนขยันขันแข็ง เมื่อว่างจากงานทำสวนมะนาวและทำนาแล้ว ท่านก็จะไปช่วยลุง (ญาติลูกพี่ลูกน้องกับโยมมารดา) ขายแตงโมที่ตลาดในเมืองเชียงราย เมื่อเข้ามาในเมืองหลายครั้งจึงเริ่มรู้จักสถานที่ต่างๆ และผู้คนมากขึ้นด้วย

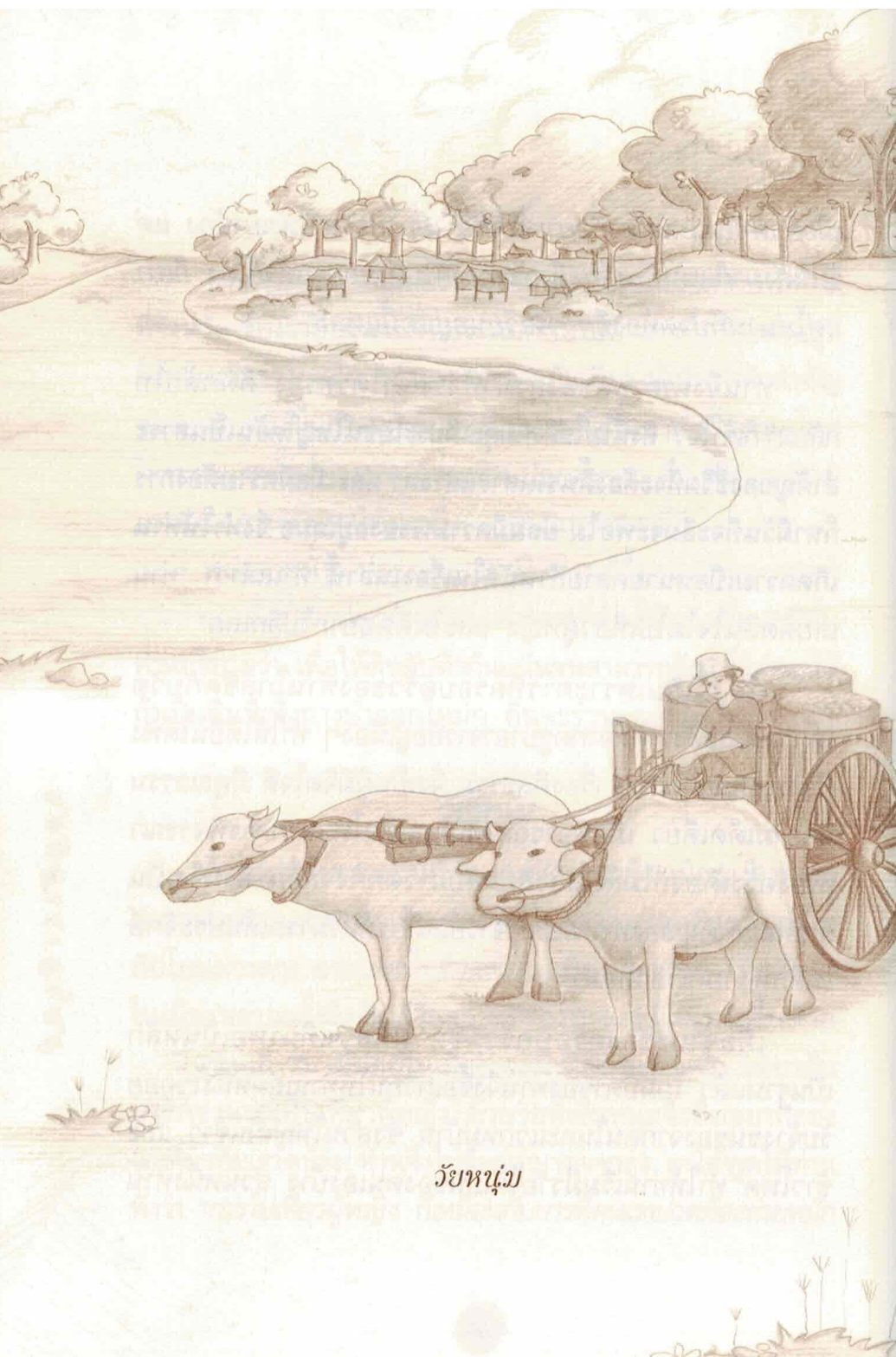
ท่านเล่าว่า เมื่ออยู่ในเมือง จะมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน มาชักชวนท่านไปเที่ยวผู้หญิง ด้วยวัยที่เป็นหนุ่มจึงคิดอยากลองไปเที่ยวกับเขาดูบ้าง ท่านจึงไปขออนุญาตจากลุง ลุงได้พูดให้ท่านฟังว่า “การไปเที่ยวผู้หญิง ก็เหมือนกับการที่คนเราปวดท้องถ่ายหนัก

เมื่อปวดท้องแน่นท้องก็อยากไปถ่าย เมื่อไปถ่ายก็โล่งเบาท้อง แต่
วันหลังมาก็แน่นท้องอีก อึดอัดท้องก็ไปถ่ายอีก แล้วก็โล่ง ก็เบา
แต่ไม่นานก็ปวดท้องอีก วนเวียนอยู่แค่นี้แหละ”

ท่านจึงนำคำพูดของลุงมาพิจารณาไตร่ตรอง คิดกลับไป
กลับมา ก็เข้าใจว่า **สิ่งนี้ไม่ใช่สิ่งที่มีคุณมีประโยชน์ใหญ่โตอันเป็นสาระ**
สำคัญของชีวิตที่จะต้องดิ้นรนแสวงหา และเมื่อมีความต้องการ
ก็หาวันที่จะอิ่มจะพอไม่ ย่อมมีความพร่องอยู่เสมอ จึงทำให้ท่าน
เกิดความเบื่อหน่ายคลายกำหนดในเรื่องเหล่านี้ ท่านเล่าว่า “ท่าน
เลยตัดสินใจไม่ไปเที่ยวผู้หญิง และไม่คิดอยากไปอีกเลย”

เรื่องนี้เป็นเพราะการที่ครอบครัวของท่านใกล้ชิดกับวัด
ได้กราบและฟังเทศน์จากครูบาอาจารย์อยู่เสมอๆ ทำให้ได้ยินได้ฟัง
เรื่องบาปบุญคุณโทษ เรื่องศีลธรรม จึงเป็นผู้มีจิตใจดี มีคุณธรรม
มีความเด็ดเดี่ยว เมื่อพิจารณาเห็นคุณเห็นโทษจากการพิจารณา
เพียงครั้งเดียวก็ไม่ลังเลสงสัยกลับมาวิตกกังวลอีก สิ่งนี้จึงเป็น
ลักษณะสำคัญของท่านพระอาจารย์เสถียรที่สามารถเห็นประจักษ์
ในอีกหลายๆเรื่องต่อมา

เมื่อฐานะของครอบครัวดีขึ้น มีที่สวนที่นาพอเป็นหลัก
เป็นฐานแล้ว โยมบิดาของท่านจึงซื้อเกวียนให้ท่านเล่มหนึ่งไว้คอย
รับจ้างขนของจากคนในละแวกหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าว และ
ข้าวโพด ทำให้ท่านเริ่มมีรายได้เป็นของตนเองบ้าง ส่วนหนึ่งท่าน

วัยหนุ่ม

ก็แบ่งให้โยมบิดามารดาของท่าน อีกส่วนหนึ่งก็เก็บไว้ใช้ส่วนตัว และด้วยความที่ท่านมีนิสัยเป็นคนโอบอ้อมอารีเมื่อมีโอกาสชวนของเข้าไปในเมือง ท่านก็มักจะซื้อของเล็กๆน้อยๆ เช่น หวี สบู่ ยาสีฟัน มาฝากเพื่อนๆ ด้วย ทำให้มีเพื่อนผู้หญิงบางคนเกิดนึกชอบท่าน แต่ท่านก็ยังคงทำตัวปกติ และด้วยนิสัยที่เป็นคนโอบอ้อมอารีนี้เอง ท่านจึงเป็นที่รักของทุกๆคนที่ได้รู้จักท่าน แม้เมื่อท่านได้บวชเป็นพระแล้วก็ตาม

เรื่องที่โยมมารดาประทับใจ

โยมมารดาท่านเล่าให้ฟังว่า ท่านพระอาจารย์เสถียร ในสมัยวัยหนุ่มนั้นเป็นผู้ที่มีศีลทำเป็นนิจตั้งแต่ครั้งยังเยาว์วัย ไม่ยอมทำผิดศีลโดยเด็ดขาด มีอยู่คราวหนึ่งในช่วงฤดูฝนซึ่งเป็นช่วงที่มีกบมากในทุ่งนา วันหนึ่งบิดาของท่านเห็นว่ามีกบจำนวนมาก จึงทำให้รู้สึกอยากจับประทานกบขึ้นมา เมื่อเห็นลูกชายกำลังดาบหน้าอยู่ จึงพูดขึ้นว่า “ลูกเอ๋ย คินนี้ช่วยตีกบมาให้พ่อหน่อย พ่ออยากกินหนึ่งกบ” แต่ด้วยอุปนิสัยของท่านจะไม่ยอมทำผิดศีลด้วยการเอาชีวิตกบเหล่านั้น ท่านจึงนิ่งเฉยเสีย บิดาพอจะทราบถึงอุปนิสัยดังกล่าว วันหนึ่งจึงได้ปรึกษากับภรรยาแล้วแต่งอุบายขึ้นเมื่อคิดได้แล้วจึงไปพูดกับลูกชายว่า “ลูกเอ๋ย กบมีเยอะมาก คินนี้ช่วยจับใส่ข้องให้พ่อด้วยนะ แต่ไม่ต้องฆ่ามันดอก” ท่านทราบถึงเจตนาของบิดาดี แต่ก็ทำตามคำสั่งไปจับกบมาใส่ข้องไว้เต็ม

เปตาราเตน

สองช่อง พอตอนเช้าเมื่อบิดามาถึงที่นาจึงบอกบิดาว่า “ลูกจับ
กบไว้ให้แล้วอยู่ในช่อง ต่อแต่นี้ไปอย่าให้ลูกทำอีกนะ” นี่เป็นหนึ่งใน
เรื่องที่ยอมมารดาประทับใจและแสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยอัน
โดดเด่นของท่านในการไม่ยอมที่จะทำผิดคิดเป็นอันขาด

นอกจากนี้ท่านพระอาจารย์เสถียรยังเป็นผู้ที่อยู่ง่ายกินง่าย
ด้วยเหตุนี้เมื่อบวชมาแล้วท่านจึงชอบอยู่กับชาวเขา โดยเฉพาะ
ชาวกะเหรี่ยง เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้ที่มีความเป็นอยู่อย่าง
ง่าย ๆ ซึ่งตรงกับอุปนิสัยของท่าน แม้บางที่ท่านบิณฑบาตได้มา
เพียงข้าวเปล่า ท่านก็จะให้เด็กชาวบ้านประเคนเกลือหรือน้ำปลา
ใส่ถ้วยมาถวายท่านเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว

อีกเรื่องหนึ่งที่เป็นเรื่องประทับใจของโยมมารดาที่สุด ท่าน
เล่าด้วยแววตาแสดงความภาคภูมิใจในตัวของคุณชายมากถึง
เหตุการณ์หนึ่งในช่วงวัยหนุ่มของท่านพระอาจารย์เสถียรว่า
ในปีที่ท่านอายุเต็มสิบเก้าปีนั้น ตามปกติในช่วงหน้าทำไร่ทำนา
ชายหนุ่มที่มีอายุพอที่จะสามารถช่วยเหลืองานของบิดามารดาได้
แล้ว จะต้องไปนอนอยู่ที่เถียงนา เพื่อที่เมื่อตื่นขึ้นมาจะสามารถ
เริ่มงานได้เลยก่อนบิดามารดาจะมาถึง และเมื่อบิดามารดา
กลับบ้านไปแล้ว ในตอนเย็นตนก็ยังสามารถทำงานต่อได้จนตะวัน
ตกดิน

อยู่มาวันหนึ่งบิดามารดาของท่านไปนาตามปกติ แต่วันนั้น
ไม่พบลูกชาย แสดงว่าลูกไปเที่ยวตั้งแต่เมื่อคืนยังไม่กลับมา และ

สังเกตเห็นว่าเสื้อของมารดาที่เก็บไว้ที่เตียงนาหายไป ท่านจึงคาดเดาได้ว่าลูกชายคงหลบไปเที่ยวโดยไม่ได้ออกกล่าว ด้วยความเป็นห่วงลูกชายหัวแก้วหัวแหวนกลัวว่าจะไปทะเลาะเบาะแว้งกับใครเข้าจนได้รับอันตราย พอตกเย็นบิดามารดากลับมาถึงบ้านก็เฝ้าคอยลูก และคอยมองหาเวลารถโดยสารประจำทางมาจอดที่หมู่บ้าน ด้วยหวังว่าลูกจะโดยสารมากับรถคันนั้น วันแล้ววันเล่าจวบจนถึงวันที่เจ็ด ท่านก็ได้รับความโล่งใจและดีใจ เมื่อเห็นลูกชายเดินลงมาจากรถโดยสารที่มาจอดหน้าบ้าน ท่านรีบเข้าไปรับและซักถามลูกว่า “หายไปไหนมา แม่เป็นห่วง”

หลังจากพักสักครู่ ท่านจึงเล่าให้มารดาฟังว่าได้ไปเที่ยวบ้านย่ามา (หมู่บ้านชาวเขาเผ่าเย้า จังหวัดเชียงราย) ในเวลานั้นมีงานรื่นเริงตามประเพณีที่ลานสาวกอด ซึ่งเป็นสถานที่ที่หนุ่มสาวมาทำความรู้จักและผูกสานสัมพันธ์กัน ท่านก็ได้เจอกับสาวเย้านางหนึ่งและได้ตามไปเที่ยวที่บ้านจนได้พักอยู่กับครอบครัวสาวเย้า พอรุ่งเช้าครอบครัวสาวเย้าก็พากันไปเก็บข้าวโพด ท่านได้ตามไปที่ไร่ และด้วยความเป็นผู้มีอุปนิสัยขยันขันแข็ง อยู่บ้านท่านก็ไม่นิ่งดูตาย ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ท่านจึงเข้าไปช่วยงานของครอบครัวสาวเย้าเก็บข้าวโพดและขนไปเก็บไว้ในยุ้งฉางจนแล้วเสร็จ ด้วยคุณสมบัติทำอะไรทำจริงของท่าน ประกอบกับความเป็นผู้มีอัธยาศัยดี จึงผูกใจบิดามารดาและลูกสาวชาวเขาครอบครัวนั้น จนถึงขั้นต้องการจะยกลูกสาวให้

โดยปกติแล้ว ชายหญิงชาวเยาจะแต่งงานกันได้นั้น ทั้งคู่จะต้องมีความสัมพันธ์กันจนฝ่ายหญิงตั้งครรภ์ขึ้นก่อน ด้วยเหตุนี้บิดามารดาของสาวเยาจึงได้จัดการให้ท่านนอนในห้องเดียวกับลูกสาวของตนเป็นเวลานานถึง ๖ คืน เพื่อผู้กลั้มพันธ์อันจะนำไปสู่การแต่งงาน เมื่อท่านเล่ามาถึงตรงนี้ มารดาตกใจและได้ร้องถามไปว่า “ลูกไปทำอะไรเขาหรือเปล่า” คำตอบของท่านยังประทับอยู่ในความทรงจำของมารดาว่า **“สิ่งที่แม่สอน ผมยังจำได้อยู่ครับ ว่าอย่าทำลายลูกผู้หญิง ถ้าทำลายลูกผู้หญิงจะเป็นบาปติดตัว ถ้าอยากจะมีเมีย ต้องแต่งงานให้ถูกต้องตามประเพณี ผมไม่เคยลืม”** ซึ่งทำให้มารดารู้สึกภาคภูมิใจในตัวท่านอยู่จนถึงทุกวันนี้

จากเรื่องที่โยมมารดาเล่าให้ฟัง ชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะของท่านพระอาจารย์เสถียรว่า ท่านเป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในศีลทำ เชื่อฟังคำสั่งสอนของมารดาและยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งถือได้ว่าท่านเป็นผู้ที่มีขันติสูง อดกลั้นได้แม้จะเผชิญกับสิ่งเร้าเพียงใดก็ตาม ไม่มีอุปนิสัยที่จะไปทำร้ายใคร จึงไม่กลัวใครมาทำร้าย และเป็นผู้ทำอะไรทำจริง ด้วยอุปนิสัยอันเป็นกุศลดังกล่าว เมื่อท่านเข้ามาอุปสมบทแล้ว จึงเป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ท่านปฏิบัติธรรมได้รู้ดหน้าและได้รับผลตามบุญวาสนาเป็นลำดับ

ต่อมาเมื่อท่านอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ วันหนึ่งมารดาจึงเอ่ยปากบอกว่า “ลูกเอ๋ย ตอนนี้ลูกอายุก็ครบยี่สิบปีแล้ว ขอให้บวชให้แม่หน่อยนะ” ฝ่ายลูกชายจึงถามขึ้นว่า “เฮ้อ แม่จะไม่ให้ลูก

แต่งงานหรือ” มารดาตอบว่า “บวชแทนบุญคุณพ่อแม่ก่อนนะลูก ไว้สักแล้วค่อยว่ากัน” ท่านจึงตกลง หลังจากนั้นบิดามารดาจึงไปกราบเรียนปรึกษาหลวงปู่ชาน จานวโร เมื่อได้รับการอนุญาตจึงนำลูกชายไปบวชเณรอยู่กับหลวงปู่ชานในกาลต่อมา

เปลี่ยนความตั้งใจ

หลังจากตกลงใจว่าจะบวช เพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดา จึงมาโกนผมเป็นผ้าขาว และรักษาศีลอยู่กับหลวงปู่ชาน จานวโร วัดป่าบ้านเหล่า กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยในตอนแรกท่านก็คิดเพียงว่าจะมาบวชตามประเพณีเท่านั้น วันหนึ่งท่านได้คุยกับโยมผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาวัด ซึ่งได้เล่าให้ท่านฟังว่า หลวงปู่ชาน เป็นพระที่พิเศษ มีความสามารถหายตัวได้นะ” ทำให้ท่านเกิดอยากพิสูจน์ มีครั้งหนึ่งหลังจากท่านได้จัดเตรียมน้ำอุ่นให้หลวงปู่สรงน้ำแล้ว ท่านก็คอยให้หลวงปู่เข้าไปในห้องน้ำ แล้วท่านก็มาดั่งกรออยู่ที่หน้าประตูห้องน้ำนั้น พลังคิดในใจว่า “ถ้าหลวงปู่หายตัวได้ คงไม่เห็นหลวงปู่เดินออกมา” ท่านรอจนได้ยินเสียงเห็นน้ำครั้งสุดท้าย แสดงว่า หลวงปู่สรงน้ำเสร็จแล้ว คาดว่าไม่นานหลวงปู่จะต้องเดินออกมาเป็นแน่ แต่เมื่อรอรออยู่นาน ผิดสังเกตก็ไม่เห็นหลวงปู่เดินออกมา ท่านจึงนึกเอะใจสงสัยว่า หลวงปู่อาจหายตัวได้จริงๆ ท่านเลยลองส่งเสียงกระแอม แต่ก็ไม่ได้ยินเสียงกระแอมตอบ ท่านจึงตัดสินใจค่อยๆผลักประตูห้องน้ำดู

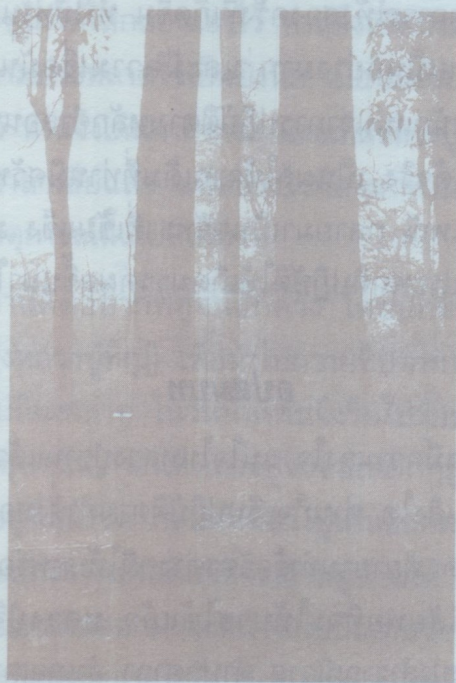
ปรากฏว่าประตูไม่ได้ใส่กลอนเอาไว้ ท่านจึงเปิดประตูเข้าไป แต่ต้องพบกับความประหลาดใจเป็นอย่างยิ่งนัก เมื่อไม่เห็นหลวงปู่อยู่ในห้องนั้นแล้ว ท่านจึงเดินมาที่ศาลา และเห็นหลวงปู่กำลังสนทนาอยู่กับโยมที่ศาลาเสียแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ท่านก็ยังไม่ค่อยลงใจเชื่อในเหตุการณ์นี้เสียทีเดียว

ต่อมาท่านคิดอยากพิสูจน์อีกครั้ง โดยปกติท่านมีหน้าที่ไปรับบาตรของหลวงปู่ที่กุฏิ เพื่อนำไปถวายที่ปากทางเข้าหมู่บ้าน ก่อนที่จะเข้าไปบิณฑบาต ในวันนั้นท่านจึงรีบไปรับบาตรหลวงปู่ แต่เข้าตึกช้ากว่าทุกวัน ก่อนที่หลวงปู่จะออกจากกุฏิ แล้วจึงไปดักรอหลวงปู่อยู่ที่หน้าวัด กะว่าถ้าหลวงปู่เดินออกมาจะต้องเห็นเป็นแน่ เพราะเป็นทางเส้นเดียวที่จะเข้าหมู่บ้านได้ เมื่ออรุณขึ้นพระเณรต่างทยอยเดินออกมามุ่งหน้าจะไปบิณฑบาต ผ่านท่านไปเรื่อยๆ จนกระทั่งพระเณรออกไปจนหมดทุกรูป เหลือแต่หลวงปู่ ท่านยังไม่เดินออกมา พอดีมีโยมคนหนึ่งเดินมาจากหมู่บ้านเพื่อจะเข้าไปวัด เห็นท่านยืนอยู่ที่หน้าประตู จึงบอกท่านว่า “ผ้าขาวม้ายืนรออะไรอยู่ทางนี้ หลวงปู่ยืนคอยบาตรอยู่ที่ปากทางเข้าหมู่บ้านนานแล้ว ให้ท่านรีบไป” ท่านจึงรีบนำบาตรของหลวงปู่ ไปที่ปากทางเข้าหมู่บ้าน และเมื่อไปถึง ก็พบว่าหลวงปู่ยืนคอยท่านอยู่จริงๆ ทำให้ท่านรู้สึกประหลาดใจเป็นอย่างมากถึงกับนั่งไปจนหลวงปู่ต้องออกปากเรียก ท่านจึงได้สติและนำบาตรเข้าไปถวาย

จากเหตุการณ์ทั้งสองครั้งที่เกิดขึ้น ทำให้ท่านมีจิตเลื่อมใส
ในหลวงปู่ชานเป็นอย่างมาก และมีความเชื่อมั่นในพระพุท
ธศาสนาอย่างหนักแน่นว่าการปฏิบัติตามหลักคำสอนนั้น สามารถ
ทำให้เกิดผลได้จริง เป็นผลให้จากเดิมที่ท่านมีศรัทธาเพียงการ
บวชตามประเพณี กลายมาเป็นศรัทธาที่เข้มแข็ง มุ่งมั่นต่อการ
บวชเพื่อที่จะประพฤติปฏิบัติให้เกิดมรรคผลขึ้นมาให้จงได้

อุปสมบท

เมื่อท่านมีความลงใจ แน่ใจในหลวงปู่ชานแล้ว เมื่อหลวงปู่
แนะนำสั่งสอนสิ่งใด ท่านก็จะรับปฏิบัติตามคำสั่งสอนของหลวงปู่
อย่างเคร่งครัด พยายามทำข้อวัตรต่างๆมิให้บกพร่อง จนหลวงปู่
เห็นว่ามียุพนิสัยพอที่จะให้บวชได้แล้ว หลวงปู่จึงพาท่านมา
อุปสมบทที่วัดป่าสำราญนิवास ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัด
ลำปาง เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยมี พระครู
การุณยธรรมนิवास (หลวงปู่หลวง กตปุญโญ) เป็นพระอุปัชฌาย์
พระครูโพธิวิศาลเถร (พระอาจารย์คำมูล ชิตมาโร) เป็น
พระกรรมวาจาจารย์ ได้รับฉายาว่า **สมาจาโร** แปลว่า **ผู้มีความ
ประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม** สังกัดธรรมยุติกนิกาย

ความฟุ้งซ่านที่เกิดขึ้นกับจิต เมื่อเกิดมากขึ้น มากขึ้น

จนถึงที่สุดก็ต้องดับไปเป็นธรรมดา

เปรียบเหมือนกับพระอาทิตย์ ที่ค่อยๆ สว่างขึ้น ในยามเช้า

แล้วแสงค่อยๆ จางขึ้น ร้อนขึ้นจนถึงที่สุดในยามเที่ยงวัน

จากนั้นก็จะต้องเย็นลงๆ และดับไปในยามค่ำคืน

พรรษาที่ ๑-๓

(พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๒)

จำพรรษาที่ วัดป่าบ้านเหล้า
กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

หลังจากอุปสมบท ท่านพระอาจารย์เสถียรได้อยู่ศึกษาประพฤติปฏิบัติกับหลวงปู่ชาน จานวโร ด้วยความตั้งใจตั้งใจ เอาใจจริง เอาใจ ทั้งด้านการภาวนาและการทำข้อวัตร ตั้งแต่เรื่องทำวัตร สวดมนต์ ท่องปาฏิโมกข์ การทำอาจารย์วัตร คือ การดูแลอุปฐาก ครอบอาจารย์ การดูแลเสนาสนะตั้งแต่ที่กุฏิจนถึงศาลาให้สะอาดเรียบร้อยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเรื่องการประกอบความพากความเพียร ท่านจะไม่เคยว่างเว้นหรือย่อหย่อนในการปฏิบัติภาวนา ตามที่หลวงปู่ได้แนะนำ

ธรรมาจารย์เสถียร

วันหนึ่งในพรรษาที่ ๓ ท่านได้มีโอกาสดพบเพื่อนผู้หญิงที่เคยชอบท่าน เธอได้มาทำบุญพร้อมกับญาติๆที่วัด ท่านได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในรูปลักษณ์ของเพื่อน ที่ไม่ได้เจอกันเลยในช่วงเวลา ๓ ปี ทำให้ท่านถึงกับรำพึงในใจว่า “เกือบไปแล้วเรา เกือบที่เราจะคิดไปแต่งงานด้วย เพียงแค่ ๓ ปี ทำไมสังขารของคนเราจึงเปลี่ยนแปลงไปได้มากถึงเพียงนี้ ความสวยทำไมช่างหมดไปได้อย่างรวดเร็ว สังขารไม่จีรังถาวรจริง ๆ หนอ เกือบไปแล้ว...”

(๗๗๗ - ๐๗๗ ๗๗)

อุบายจากหลวงปู่

คืนหนึ่ง ขณะที่หลวงปู่ชานกำลังให้อาวาตบธรรมพระเถรหลวงปู่ได้เล่าเรื่อง เจ้าอาวาสวัดหนึ่งกับโยมอุปัฏฐาก เจ้าอาวาสวัดนั้นมักจะบ่นโยมอุปัฏฐากของท่านว่า “เจ้านี้แยกว่าหมานะ” แรกๆโยมอุปัฏฐากก็รู้สึกเฉยๆ เพราะคุ้นเคยกันกับท่านเจ้าอาวาส ต่อมาเมื่อถูกว่าให้หลายๆครั้ง ก็ชักไม่ค่อยพอใจ ครั้นต่อมาเมื่อเจ้าอาวาสว่าให้อีก ทีนี้ก็เลยโพล่งออกไปว่า “ผมแยกว่าหมาตรงไหน ผมทำทุกสิ่งทุกอย่างก็ด้วยความตั้งใจอย่างดีที่สุดแล้ว จะว่าผมแยกว่าหมาได้อย่างไร” เจ้าอาวาสเลยพูดขึ้นว่า “เจ้าทำความดี อดทนสู้หมาก็ไม่ได้ หมานะ ถ้าเรามัดมันติดกับต้นเสามันจะไม่ร้องนะ แต่ถ้าเป็นเจ้าคงต้องร้องเป็นแน่” ด้วยอารมณ์โกรธ โยมอุปัฏฐากจึงได้ตอบว่า “ถ้าเป็นผม ผมก็ไม่ร้องเหมือนกัน” เจ้าอาวาสเลยถามว่า “แน่หรือเปล่า” “แน่สิ” โยมตอบ ดังนั้น

เจ้าอาวาสจึงมัดโยมคนนั้นไว้กับต้นเสาในศาลาวัด จนถึงเช้าวันรุ่งขึ้น

เมื่อเจ้าอาวาสมาแก้เชือกให้ โยมอุปัฏฐากจึงรีบประคองตัวขึ้นและกราบเจ้าอาวาสนั้นด้วยอาการเคารพอย่างยิ่ง ทำให้เจ้าอาวาสรู้สึกประหลาดใจ แล้วโยมอุปัฏฐากก็เล่าให้เจ้าอาวาสฟังว่า “เมื่อคืนผมรู้สึกปวดเนื้อปวดตัวไปหมด บางครั้งเหมือนกระดูกจะแตกออกเป็นเสียงๆ จะร้องจะเรียกใครก็ไม่กล้า เพราะกลัวจะผิดคำพูด ในระหว่างนั้นเอง เลยระลึกถึงคำครูบาอาจารย์ที่ได้สอนเรื่องการทำสมาธิภาวนาไว้ เลยตัดสินใจภาวนาดูอย่างเอาจริง เอาจัง นั่งกำหนดภาวนา พุทโธ พุทโธ จนเกิดจิตรวมสงบ เมื่อจิตถอน และเกิดปิติเป็นอย่างมาก ได้ลำดับดูเหตุการณ์ ดูจิตดูใจ เกิดระลึกถึงพระคุณ ของอาจารย์อย่างมาก ที่ทำให้ผมพบกับคำว่า จิตสงบ เพราะถ้าไม่ได้อุบายของอาจารย์ ผมก็คงไม่ได้พบความสุขสงบแบบนี้เลย”

ต่อสู้ทุกขเวทนา

เมื่อท่านพระอาจารย์เสถียรได้ยินดังนั้น จึงนำมาใคร่ครวญดูว่า “เขาเป็นโยมยังสามารถนั่งภาวนาได้ทั้งคืน ตัวเราเป็นพระเป็นผู้ฝึกหัดฝึกฝนอบรมตนเองแท้ๆ แค่นั่งภาวนาตลอดวันตลอดคืน ทำไมเราจะทำไม่ได้” ดังนั้น ท่านจึงตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะนั่งภาวนาตั้งแต่หลังฉันเสร็จ โดยท่านไปนั่งอยู่ใต้

เจ้าอาวาส (พูด)

รมไม่ในวัด แล้วให้สหธรรมิกนำเชือกมามัดท่านติดไว้กับต้นไม้
นั้น พอหนึ่งภาวนาไปได้สักพักใหญ่ ทุกขเวทนาก็เริ่มเกิดมากขึ้น
ตามลำดับ จิตใจก็วุ่นวาย จะบริหารรม จะพิจารณากาย ก็ไม่สามารถ
ผ่านทุกขเวทนาได้ จะคิดจะอ่านอย่างไร จิตใจก็ไม่สงบ ยิ่งวุ่นวาย
หนักขึ้นๆ จนหมดหนทาง แต่ด้วยสัจจะที่ตั้งใจมั่น ทำให้ท่านตัดใจ
ในขณะนั้นว่า “ไหนๆเราก็ได้ตัดสินใจอย่างเด็ดขาดที่จะนั่งภาวนา
ตลอดรุ่งแล้ว ถ้าจะตายก็ให้ตายไปเลย” เมื่อท่านตัดใจได้ดังนี้
จิตใจก็เริ่มสงบตัวลง จนสงบถึงฐาน เวทนาก็ดับ พอจิตถอนออกมา
รับอารมณ์ จิตเกิดปีติอิ่มเอิบมาก ท่านเลยย้อนกลับมาพิจารณา
เวทนาที่เกิดขึ้นกับกายและจิต เกิดความรู้ขึ้นว่า “ความฟุ้งซ่านที่
เกิดขึ้นกับจิต เมื่อเกิดมากขึ้น มากขึ้นจนถึงที่สุดก็ต้องดับไปเป็น
ธรรมดา เปรียบเหมือนกับพระอาทิตย์ ที่ค่อยๆสว่างขึ้นในยามเช้า
แล้วแสงค่อยๆจางขึ้น ร้อนขึ้นจนถึงที่สุดในยามเที่ยงวัน จากนั้นก็จะ
ต้องเย็นลงๆ และดับไปในยามค่ำคืน” เมื่อท่านพิจารณาเห็นดังนี้
จึงทำให้จิตใจร่มเย็นลงมาก จนถึงกับอุทานขึ้นมาในความรู้สึกนั้น
ว่า “เมื่อจิตใจมีบาทฐานอันมั่นคงแล้ว ก็สนุกแต่ที่จะยกธรรมขึ้นมา
เป็นเครื่องพิจารณา”

เมื่อจิตถอนออกมาแล้ว จึงได้รู้ว่า ผ่านไปถึง ๓ วัน ๓ คืน ท่าน
เล่าว่าบริเวณหลังมือและหลังเท้า ที่วางซ้อนกันขณะนั่งภาวนา
ปรากฏเป็นรอยซ้ำเหมือนรอยไหม้เลยทีเดียว

พรรษาที่ ๔

(พ.ศ. ๒๕๒๓)

จำพรรษาที่ เสนาสนะป่าบ้านแม่ปูนน้อย
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ต่อมาท่านได้กราบลาหลวงปู่ชาน เพื่อออกไปรุดงค์ภาวนา
ตู่บ้าง ซึ่งหลวงปู่ก็เมตตาอนุญาต ท่านจึงออกธุดงค์และมาพัก
ภาวนาอยู่กับชาวกะเหรี่ยง พวกเขาก็มาขอร้องให้ท่านเมตตาช่วย
สอนหนังสือให้กับพวกเด็กๆ ด้วย เพราะพวกเขาเป็นผู้อยู่ป่าอยู่
เขาเลยไม่ค่อยมีโอกาสดูเรียนหนังสือ ซึ่งท่านก็เต็มใจและได้
อบรมสั่งสอนเด็กๆ ชาวกะเหรี่ยงนั้น แต่พอนานวันเข้า จิตใจก็เริ่มมี
ความผูกพันกับพวกเด็กๆ ท่านจึงหวนกลับมาคิดทบทวนถึง
ความตั้งใจที่ได้ลาหลวงปู่มาเพื่อที่จะภาวนา เห็นว่าจะไม่เป็นการ
สมควร ก็เลยตัดสินใจที่จะละจากสถานที่นั้น ดังนั้นท่านจึง
บอกลาชาวกะเหรี่ยงและเด็กๆ

๑๕๔

อุทิศส่วนกุศลให้เปรตควาย

ในวันที่ท่านออกมาจากหมู่บ้าน พวกเด็กๆ ทั้งหญิงทั้งชาย ต่างก็ตามมาส่ง ต่างคนต่างช่วยกันถือบริวารของท่าน มีถุงบาตร มีกระติกน้ำ กลดและย่าม แต่จิตใจของพวกเด็กๆ นั้น ไม่อยากให้ท่านจากพวกเขาไป เมื่อมาถึงถนนใหญ่แล้ว เด็กๆ ก็พากันนั่งคอยส่งท่านขึ้นรถด้วยสีหน้าที่ซึ้งเศร้า พอรถประจำทางมาถึง เด็กคนหนึ่งได้นำปัจจัยไปจ่ายค่ารถให้ท่าน พอท่านก้าวขึ้นรถเท่านั้น ก็ได้ยินเสียงเด็กร้องให้ ท่านว่า “ท่านไม่ยอมหันกลับไปมองพวกเด็กๆ เพราะว่าถ้าวันนั้นได้หันกลับไปมอง ก็คงจะจากที่นั่นมาไม่ได้เป็นแน่แท้”

ท่านพระอาจารย์เสถียรได้รู้ดังศแสวงหาที่วิเวกภาวนามาเรื่อย จนมาพบหมู่เพื่อน พอดีใกล้วันเข้าพรรษาจึงได้ชักชวนกันพักจำพรรษาอยู่กับชาวกะเหรี่ยงที่บ้านแม่ปุ่นน้อย ตำบลลาวัว อำเภอมะสราย จังหวัดเชียงราย

อุทิศส่วนกุศลให้เปรตควาย

พอออกพรรษาท่านได้เดินธุดงค์ต่อมาจนถึงหมู่บ้านจีนฮ่อ ในคืนแรกนั้นเอง ขณะที่ท่านเข้าที่ภาวนา ปรากฏนิมิตเห็นฝูงควายวิ่งเข้ามาเหมือนว่าจะมาชนท่าน ท่านกำหนดดูก็ครั้งก็ยังเห็นฝูงควายวิ่งเข้ามาเหมือนเดิม ท่านจึงนำกระติกออกมาค่อยๆ รินน้ำลงบนพื้นดินใกล้ๆ ที่ท่านนั่งนั้น และสวดอุทิศส่วนกุศลบท "อิมีนา ปุญญะกัมเมนะ..." เมื่อสวดจบฝูงเปรตควายเหล่านั้น

ก็หายไป ไม่มารบกวนท่านอีกเลย ตอนเช้าเมื่อได้เวลาบิณฑบาต พอดีมีชาวบ้านมาใส่บาตร ท่านจึงถามชาวบ้านว่าในหมู่บ้านนี้มีอะไรผิดปกติบ้างไหม เขาเล่าให้ฟังว่า “เมื่อก่อนหน้านี้ได้เกิดโรคระบาด ผุ่งควายพากันล้มตายลงเป็นจำนวนมาก และตั้งแต่นั้นมาพอดตกกลางคืนบรรดาสุนัขจะพากันเห่าหอนกันทุกคืน มีเมื่อคืนนี้ที่มันไม่เห่าไม่หอน สงสัยว่าเป็นเพราะมีตุ๋เจ้ามาพัก” และตั้งแต่นั้นมาสุนัขก็ไม่เห่าไม่หอนเช่นนั้นอีกเลย

ภัยของการอยู่ห่างครูบาอาจารย์

ในขณะที่พักอยู่กับพวกจีนฮ่อนั้น วันหนึ่งผู้ใหญ่บ้านซึ่งชอบอภัยภัยของท่านได้มาหาและสนทนาด้วย เมื่อสนทนาไปสักพักหนึ่ง ผู้ใหญ่บ้านจึงพูดขึ้นมาว่า “ตุ๋เจ้าอยู่อย่างนี้ก็ดีนะ แต่ถ้ายามแก่ตัวจะลำบาก จะมีใครคอยดูแลในยามเจ็บไข้ได้ป่วย ตอนนี้ไม่เป็นไร แต่เมื่อแก่เมื่อเฒ่าเล่า จะทำอย่างไร เราว่าตุ๋เจ้าน่าจะแต่งงาน จะแต่งงานกับลูกสาวเราก็ได้” ท่านจึงกล่าวขอบคุณในเจตนาดีของผู้ใหญ่บ้าน

หลังจากผู้ใหญ่บ้านกลับไปแล้ว ท่านได้มาคิดพิจารณาเห็นว่า การที่มีพรรษาน้อยและอายุน้อย แต่ออกมาอยู่ห่างไกลจากพ่อแม่ครูบาอาจารย์ จึงเป็นเหตุให้มีภัยเหล่านี้เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อเพศสมณะ ดังนั้นท่านจึงคิดจะกลับไปอยู่กับครูบาอาจารย์อีกครั้ง

พรรษาที่ ๕-๖

(พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๒๕)

จำพรรษาที่ วัดป่าบ้านเหล่า
กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

ท่านพระอาจารย์เสถียรกลับมาจำพรรษาอยู่กับหลวงปู่ชาน
อีกครั้ง แต่ด้วยความที่ท่านมีอายุพรรษามากขึ้น ท่านจึงพยายาม
ช่วยแบ่งเบาภาระของหลวงปู่อีกแรงหนึ่ง โดยท่านตั้งใจปฏิบัติ
ข้อวัตรต่างๆ เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นการนำพระเถระให้ปฏิบัติ
ตามด้วย บางครั้งพระเถระมีเรื่องไม่สบายใจ แต่ไม่กล้าจะไปกราบ
เรียนหลวงปู่ด้วยตนเอง ท่านก็จะช่วยกราบเรียนให้ หรือบางครั้ง
ถ้าพระเถระทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม หลวงปู่ก็จะไม่ตักเตือนพระเถระ
โดยตรงแต่จะใช้วิธีมาเล่าให้ท่านฟังแทน ซึ่งท่านก็จะนำไปบอก
กับพระเถระอีกต่อหนึ่ง

อมาคารเจติยา

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านพระอาจารย์เสถียรได้เปรียบเทียบว่า วัดเหมือนกับเรือน หลวงปู่ครูบาอาจารย์เปรียบเสมือนเสาเรือน คือ เป็นผู้รับภาระทุกสิ่งทุกอย่าง ส่วนพระเณรเปรียบเสมือน ฝาและพื้น ส่วนตัวท่านเปรียบเสมือนคานที่เชื่อมต่อเสาอย่างมั่นคง เพื่อที่จะรองรับเอาน้ำหนักของฝาและพื้น เพื่อเชื่อมต่อกันกับ เสาเรือน

นอกจากนี้ท่านยังอธิบายเพิ่มเติมว่า ธรรมดาแล้ว วัด ก็เปรียบเสมือนครอบครัว ครูบาอาจารย์ก็เปรียบเสมือนพ่อแม่ ส่วนพระเณรก็เปรียบเสมือนลูกหลาน ดังนั้นหากมีคนใดคนหนึ่ง ทำหน้าที่รับภาระในการดูแลทั้งวัด ทั้งครูบาอาจารย์ และทั้งพระ เณร วัดนั้นก็จะสามารถอยู่กันอย่างสงบสุข ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ นี้ได้อย่างสมบูรณ์ จะต้องเป็นผู้ที่สามารถเชื่อมโยงระหว่าง วัดกับ ครูบาอาจารย์ วัดกับพระเณร ครูบาอาจารย์กับพระเณร ครูบา อาจารย์กับญาติโยม และญาติโยมกับวัด ฉะนั้นผู้ที่ทำหน้าที่นี้ จึงมีภาระที่หนักมาก แม้ตัวท่านเองก็เช่นกัน เมื่อหลวงปู่ท่าน มอบภาระนี้ให้ ท่านจึงรับด้วยความเต็มใจตลอดมา

เคารพครูบาอาจารย์

ในปลายพรรษาที่ ๖ วันหนึ่งท่านได้หวนคิดคำนึงถึงความ วิเวกที่ท่านเคยออกธุดงค์เมื่อครั้งก่อน ท่านจึงเตรียมของ สะพาย บาตร สะพายกลด เตรียมตัวเหมือนจะออกไปธุดงค์ เสร็จแล้ว

ท่านก็เดินออกไปทางอีกฝั่งหนึ่งของชายทุ่ง และพักอยู่จนเย็น ด้วยใจ
หนึ่งก็คิดอยากไปแสวงหาความวิเวก แต่อีกใจหนึ่งก็นึกเป็นห่วง
หลวงปู่ เกรงว่าจะไม่มีผู้ดูแลอุปัฏฐากท่าน และยังเป็นห่วง
พระเณรในวัดด้วย อีกประการหนึ่งคือ ท่านยังไม่ได้กราบเรียน
ขออนุญาตจากหลวงปู่ แต่ในที่สุดท่านก็ตัดสินใจเก็บบริวารแล้ว
เดินกลับวัด

เมื่อพบหลวงปู่ ก็เหมือนหลวงปู่จะล่วงรู้ ความรู้สึกของ
ท่านได้ หลวงปู่จึงบอกว่า “เราอยู่คนเดียวก็เคยอยู่ ไม่ต้องเป็น
ห่วงเราหรอก ถ้าท่านเสถียรอยากออกไปธุดงค์ก็ได้” ดังนั้นใน
เช้าวันต่อมา ท่านจึงกราบลาหลวงปู่ เริ่มออกธุดงค์อีกครั้ง

ด้วยข้อวัตรปฏิบัติที่มีอยู่ จึงสามารถรักษา
พระธรรมวินัยนี้ได้อยู่ได้ หากย่อหย่อนในข้อวัตร ศาสนาจะมีอะไร
ไว้ให้ผู้อื่นได้เห็นได้ประพฤติดุปฏิบัติตาม

พรรษาที่ ๗-๘

(พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๒๗)

จำพรรษาที่ภาคอีสาน

การออกธุดงค์ในครั้งนี้ท่านพระอาจารย์เสถียรธุดงค์ด้วยเท้าเปล่า แม้จะมีผู้นำร่องเท้าหรือบิณฑบาตถวายเพื่อให้ท่านซื้อรองเท้าท่านก็ไม่ยอมรับ เพราะท่านต้องการฝึกฝนอบรมตนเองอย่างมากไม่ให้เกิดความหวั่นไหวต่อสิ่งต่างๆ แม้กระทั่งความเจ็บปวดในการเดินทาง ท่านพระอาจารย์ได้ธุดงค์เรื่อยมาจากภาคเหนือสู่ภาคอีสาน จนถึงภูมิลำเนาเดิมของท่าน ในระหว่างนี้ท่านได้เดินธุดงค์ในภาคอีสานและได้ปฏิบัติภาวนาמיד้าขาดขณะเดียวกันก็ได้แวะกราบครูบาอาจารย์ตามสถานที่ต่างๆ ตามแต่โอกาสเป็นระยะเวลานานถึง ๒ ปี

๒๕๒๖-๒๕๒๗

ตะละโค้ง ผ่านไปที่หมู่บ้านแม่จันทะ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เมื่อไปพักภาวนาอยู่ที่นี่ก็เกิดความคิดถึงโยมพ่อขึ้นมาอย่างกะทันหัน จึงพิจารณาเห็นว่าที่บ้านคงมีเรื่องผิดปกติขึ้นสักเรื่องหนึ่ง ท่านจึงตัดสินใจเดินทางกลับไปที่บ้านที่จังหวัดเชียงราย

ไม่หวั่นเกรงมรณภัย

ระหว่างเดินทางกลับบ้าน ท่านได้มาแวะพักอยู่ที่วัดแห่งหนึ่งในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ที่นั่นมีพระบวชใหม่รูปหนึ่ง ซึ่งมีนิสัยเดิมเป็นนักเลงโต เมื่อกลับจากบิณฑบาตมาแล้ว ก็ไม่รีบจัดบาตร มัวไปเดินเล่น ปล่อยให้พระรูปอื่นและครูบาอาจารย์ ทำข้าว้ตกรและคอยพระรูปนั้น

โดยปกติท่านเป็นผู้ที่เคร่งครัดในข้อวัตรปฏิบัติอย่างมาก เพราะท่านเห็นว่า ด้วยข้อวัตรปฏิบัติที่มีอยู่ จึงสามารถรักษาพระธรรมวินัยนี้ได้อยู่ได้ หากย่อหย่อนในข้อวัตร ศาสนาจะมีอะไรไว้ให้ผู้อื่นได้เห็นได้ประพฤติปฏิบัติตาม

ดังนั้น ด้วยจิตที่มีเมตตาอยากให้หมู่เพื่อนได้มีข้อวัตรปฏิบัติที่ดีงาม ท่านจึงอนุเคราะห์เข้าไปบอกว่า “เมื่อบิณฑบาตกลับมาแล้ว ให้รีบจัดบาตรให้เรียบร้อย ไม่ควรให้พระผู้ใหญ่และญาติโยมต้องรอคอย” เมื่อพระรูปนั้นได้ยิน แทนที่จะน้อมรับในคำแนะนำ กลับเกิดทิฐิฉุนเฉียว พอหลังจากฉันอาหารเสร็จ

ระหว่างที่ท่านพระอาจารย์เสถียรกำลังสนทนากับพระอีกรูปหนึ่งที่
กุฏิของท่าน พระโหมรูปนั้นก็เดินถือมิดมาที่กุฏิของท่านด้วย
ท่าทางที่จะเอาเรื่อง และพูดจาตำหนิต่าน พระรูปที่กำลังสนทนา
อยู่กับท่าน จึงรีบลงจากกุฏิมาห้ามเอาไว้ และพาพระโหมรูปนั้น
ออกไป ซึ่งท่านได้นำเหตุการณ์มาเล่าให้หมู่คณะฟังว่า “ถ้าพระ
รูปนั้นจะเอามิดมาพันคอท่าน ท่านก็จะเอียงคอให้พ้น เพราะ
ถ้าเคยทำกรรมร่วมกันไว้ ยังไงก็คงหนีไม่พ้น แต่ถ้าไม่เคยมีกรรม
ต่อกัน ก็คงไม่เป็นไร” ธรรมที่เกิดขึ้นนี้เกิดจากการภาวนาอย่าง
เอาจริงเอาจังของท่าน ที่กล้าสละเป็นสละตาย จึงทำให้ท่านมีจิตใจ
มั่นคงไม่หวั่นไหว แม้แต่เมื่อคราวมีภัยมาถึงตัวก็ตาม

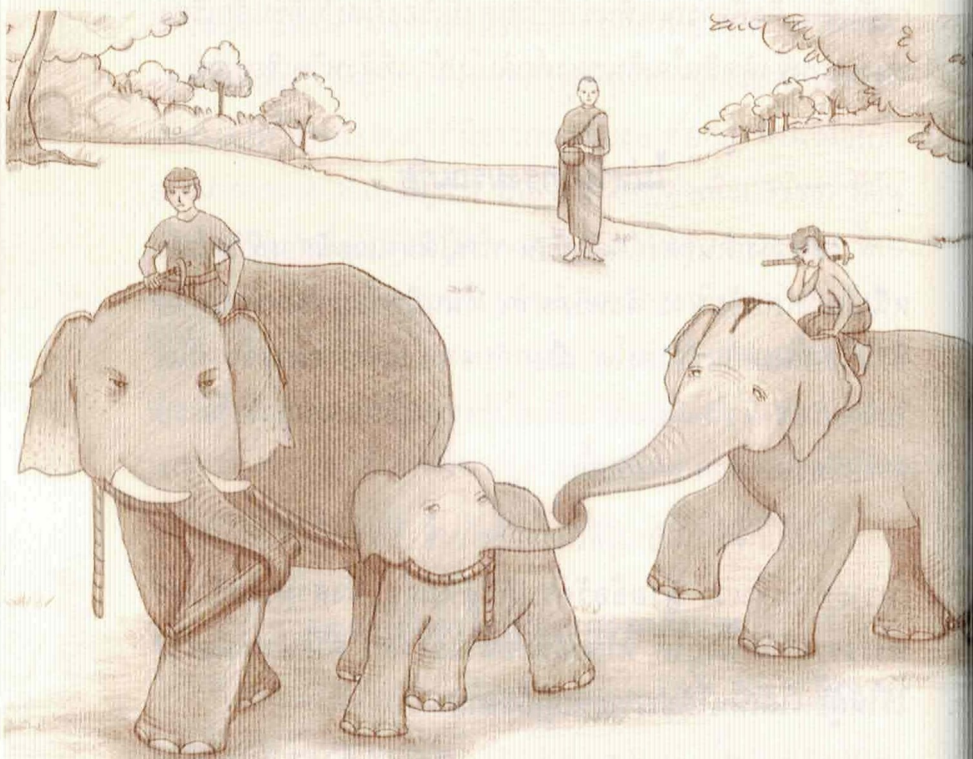
ช้างเตือนใจ

ท่านพระอาจารย์เสถียรเดินทางมาถึง หมู่บ้านแห่งหนึ่งใน
จังหวัดลำปาง และได้พักอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ เช้าวันหนึ่งระหว่าง
ทางบิณฑบาตผ่านปางช้าง เห็นความขึงขังกำลังแย่งแม่ช้างกับ
ลูกช้างออกจากกันเพื่อจะนำลูกช้างไปฝึก เห็นความรักความอาลัย
ของลูกช้างกับแม่ช้างที่พยายามจะวิ่งไล่เข้าหากันหลายต่อหลาย
ครั้ง แต่ก็ไม่สำเร็จ เพราะถูกความขึงขังฉุดรั้งไว้ด้วยตะขอเหล็กถึง
กับเลื้อยตอออก เมื่อต่างวิ่งเข้าหากันไม่ได้ จึงได้แต่ส่งเสียงร้องเรียก
หากัน ทำให้ท่านรู้สึกสังเวชยิ่งนัก เมื่อท่านเห็นภาพที่ปรากฏอยู่
นั้น จึงได้น้อมพิจารณาเป็นธรรมเพื่อสอนตนเองว่า ถ้าตัวเราเอง

หลังจากออกพรรษาที่ ๘ ท่านได้รุดลงมาจนถึงจังหวัด
จันทบุรี แวะพักที่วัดคลองมะลิ และได้ไปช่วยงานสร้างศาลาที่วัด
แห่งหนึ่ง แต่เนื่องจากธาตุขันธ์ไม่ถูกกับสภาพอากาศ ท่านจึงคิด
จะเปลี่ยนที่ภาวนาดูบ้าง ซึ่งจากการพูดคุยกับหมู่คณะ ทำให้ทราบ
ว่าทางจังหวัดกาญจนบุรีก็มีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ ท่านจึงอยาก
ลองมาภาวนาทางแถบนี้ดูบ้าง ท่านจึงเดินทางต่อเพื่อแสวงหา ที่อัน
เป็นลัปปายะ จนได้มาพักอยู่ที่บ้านจงอั่ว (วัดยางขาว) ระยะหนึ่ง โดย
หลังจากฉันเสร็จแล้ว ท่านจะปลีกตัวออกไปหาที่ภาวนาตามภูเขา
ในละแวกใกล้ๆนั้นเอง ต่อมาท่านทราบว่ายังมีชาวกะเหรี่ยงที่เป็น
ญาติพี่น้องของชาวบ้านจงอั่วนี้ ซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร พวกเขาได้เล่าให้ท่านฟังว่า ที่ทุ่งใหญ่นเรศวรนั้นมีสภาพ
ป่าที่อุดมสมบูรณ์มีสัตว์ป่าอยู่มาก และเป็นสถานที่สงบดี

รุดงค์เข้าทุ่งใหญ่นเรศวรครั้งแรก

เมื่อท่านเห็นว่าพักอยู่ที่จงอั่วพอสมควรแล้ว ท่านจึงได้ออก
รุดงค์เข้าไปในทุ่งใหญ่นเรศวรตามคำบอกเล่า เมื่อท่านรุดงค์มา
จนถึงบ้านวาชูคุซึ่งแปลว่า “กอไผ่หนาม” ท่านได้พบกับพ่อลูกคู่
หนึ่ง และมีความรู้เกิดขึ้นมาว่า “พ่อลูกคู่นี้จะได้บุญจากเรา
ในอนาคต” ซึ่งต่อมาเมื่อท่านได้มาจำพรรษาอยู่ที่วาชูคุ พ่อลูก
คู่นี้ก็ได้มาอุปัฏฐากดูแลรับใช้ท่านตลอดมา หลังจากท่านได้พัก
ภาวนาอยู่ที่วาชูคุระยะหนึ่ง ท่านจึงออกรุดงค์ต่อมาผ่านหมู่บ้าน

ช้างเตือนใจ

กลับไปถึงบ้าน ก็คงจะเป็นเหมือนเช่นช่างแม่ลูกสองเชือกนี้ ไหน
จะมีความกังวลเป็นห่วงครูบาอาจารย์ ไหนจะมีความกังวลเป็น
ห่วงญาติพี่น้อง เราได้ตัดสินใจจากบ้านมาแล้ว หวังที่จะแสวงหา
ธรรมอันเป็นที่พึงของใจตนเอง แล้วเรายังจะกลับไปสู่อารมณ์
อันเดิมอีกอยู่หรือ

เมื่อพิจารณาได้ดังนี้แล้ว ท่านจึงตัดใจ เดินวกกลับมาทาง
ภาคอีสาน พอเดินทางมาถึงวัดอุดมคงคาคีรีเขต ตำบลนางาม
อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น พอติดกับช่วงงานพระราชทาน
เพลิงศพหลวงปู่ผาง จิตตคฺคฺโต ท่านจึงได้โอกาสมาช่วยเตรียมงาน
และได้พบกับญาติที่มาร่วมงานนี้ จึงได้ทราบข่าวว่าโยมบิดาป่วย
เป็นโรคหัวใจในไต แต่อาการป่วยของโยมบิดาก็ดีขึ้นมากจนหายเป็น
ปกติแล้ว

ที่งานพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่ผางนี้เอง เป็นครั้งแรก
ที่ท่านพระอาจารย์เสถียรได้มีโอกาสกราบท่านพระอาจารย์สาคร
ธมฺมาวุธ (เจ้าอาวาสวัดเวฬุวัน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัด
กาญจนบุรี) และได้ช่วยท่านพระอาจารย์สาครรับภาระดูแลเรื่องน้ำ
และไฟฟ้าที่จะใช้ภายในงาน

คำชมเชยจากครูปาอาจารย์

ท่านพระอาจารย์สาครได้กล่าวชมเชยท่านพระอาจารย์เสถียรในภายหลังว่า “เป็นพระที่เอาจริงเอาจัง ขยันขันแข็ง ในการทำงาน ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ ในงานพระราชทานเพลิงศพนี้ เราใช้ให้ท่านเสถียรชุดบ่อ ท่านก็พาเนรชุดตั้งแต่เช้า และเมื่อชุดลงไปจนลึกพอสมควร ผนังบ่อดินก็พังลงมาเรื่อยๆ เนื่องจากเป็นดินทราย ท่านก็ไม่ลดละความพยายาม ท่านก็ใช้เนรไปตัดไม้ แล้วมาช่วยกันทำที่กั้นดิน และลงมือชุดใหม่จนลึกท่วมหัว เวลาที่ล่องไปจนกระทั่งตึกประมาณตี ๑ เราต้องสั่งให้ท่านเลิก ท่านจึงจะยอมเลิก”

เมื่อพิจารณากาย พิจารณาจิต จนจิตตั้งมั่นเต็มที่แล้ว
เมื่อถอยจิตออกมา จะเป็นจิตที่อ่อน
สมควรกับการงาน จะสามารถเห็นภพภูมิอื่นได้

ท่านได้พักอยู่ที่วัดเวฬุวัน กับท่านพระอาจารย์สาคร
 ธมมาวุธ ระยะเวลาหนึ่ง ก็กราบลาท่านพระอาจารย์สาครเข้าทุ่งใหญ่
 นเรศวร ไปถึงที่หมู่บ้านนาซุคุ ซึ่งท่านตั้งใจว่าจะไปจำพรรษาที่นั่น
 แต่เนื่องจากไม่มีเสนาสนะและใกล้วันเข้าพรรษา ท่านจึงตัดสินใจ
 เดินทางออกจากทุ่งใหญ่ มาแวะพักภาวนาที่จังหวัดอุทัยธานี ขณะ
 พักอยู่ ได้เกิดอาพาธเป็นไข้มาลาเรีย ท่านจึงได้กลับมาพักรักษาตัว
 อยู่ที่วัดเวฬุวัน โดยพักอยู่ทางด้านหลังศาลา เมื่อไข้ขึ้นจะเกิด
 อาการหนาวสั่น ท่านก็อาศัยการพิจารณาเวทนา จนจิตสงบ พอไข้
 สร้าง จิตก็ถอนขึ้นมา ปรากฏเห็นว่า มีเทวดามากกราบพระบนศาลา
 พวกหนึ่งมากกราบแล้วก็ลงไป พวกหนึ่งมากกราบแล้วก็ลงไป แต่
 ท่านไม่ได้กำหนดถามว่า พวกเขาเหล่านั้นมาจากไหนกันบ้าง

ในภายหลังท่านได้อธิบายให้หมู่เพื่อนฟังว่า เมื่อพิจารณา
 กาย พิจารณาจิต จนจิตตั้งมั่นเต็มที่แล้ว เมื่อถอยจิตออกมา จะเป็น
 จิตที่อ่อน สมควรกับการงาน จะสามารถเห็นภพภูมิอื่นได้ และ
 ในพรรษานี้ ท่านจึงได้จำพรรษาพร้อมกับท่านพระอาจารย์สาคร
 ที่วัดเวฬุวัน

พรรษาที่ ๑๐

(พ.ศ. ๒๕๒๙)

จำพรรษาที่ วัดเวฬุวัน

อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

หลังจากออกพรรษาที่ ๕ รับกลิ่นแล้ว ท่านได้ช่วยหาพื้นเพื่อ
เตรียมไว้ใช้ในวัดเสร็จแล้ว ท่านจึงได้กราบลาท่านพระอาจารย์
แล้วออกไปเฝ้าอีกครั้ง คราวนี้ท่านตั้งใจว่า จะหาที่จำพรรษา
ในหมู่บ้านนาซุคุ ในขณะที่นั้นหลังคาศาลาของวัดนาซุคุ (ซึ่งเป็น
ศาลาเก่าที่ย้ายมาจากหมู่บ้านจะแก) ชำรุดมาก และมีจุดรั่ว
อยู่หลายแห่ง ท่านจึงหาถ้ำสำหรับพักจำพรรษา พอตีมีดถ้ำอยู่
ทางตะวันตกของหมู่บ้าน ท่านจึงเข้าไปพักภาวนา ครั้นเช้าหน้า
รุ่งโรจน์กว่าถ้ำนั้นรั่ว อากาศชื้น พื้นฉะฉะ ทำให้ท่านเปลี่ยน
ความตั้งใจ กลับมาพักจำพรรษาที่วัดเวฬุวันอีกครั้ง

เมื่อโยมลูกศิษย์ที่วัดเวฬุวันทราบเรื่องหลังคาที่ชำรุด จึงเห็นเป็นโอกาสที่จะได้ทำบุญเปลี่ยนหลังคาใหม่ จึงได้บอกบุญกับญาติพี่น้องและเพื่อนของตนเอง เพื่อนำปัจจัยไปซื้อสังกะสีมาเปลี่ยนใหม่ พอติมีโยมคนหนึ่งมาถามท่านพระอาจารย์เสถียรว่า ท่านได้ปัจจัยมาจากไหน ท่านจึงตอบเขาไปว่าได้ปัจจัยมาจากข้างใน เผอโยมที่ถวายปัจจัยได้ยินเข้า จึงเกิดความสงสัยและเมื่อมีโอกาสโยมผู้ถวายปัจจัยจึงเข้าไปกราบเรียนถามว่าทำไมท่านถึงตอบไปเช่นนั้น ท่านจึงตอบเพื่อสอนว่า **“ทำไมทำบุญต้องเอาหน้าด้วยหรือ”** ซึ่งทำให้โยมผู้นั้นได้คิดเป็นคติธรรม และประทับใจในการสอนของท่านพระอาจารย์ที่ทำให้ตนเองได้คลายความยึดติดและเข้าใจเรื่องการทำบุญดียิ่งขึ้น

ปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๙ หลังจากท่านพระอาจารย์เสถียรกลับมาจากทุ่งใหญ่นเรศวร ท่านได้มีโอกาสกราบและปรนนิบัติหลวงปู่ชอบ ฐานสโม ซึ่งมาพักที่วัดเวฬุวัน ท่านได้เรียนถามหลวงปู่ชอบเรื่องการใช้ผ้าอาบน้ำโดยหลวงปู่ชอบได้เมตตาตอบว่า **“การใช้ผ้าอาบน้ำนั้นผืนหนึ่งจะใช้ได้ประมาณ ๕ ปี โดยเมื่อเราใช้ครั้งแรกจนผ้าตรงกลางเริ่มเปื่อยก่อน ก็ให้ฉีกตรงกลางออกแล้วเอาชายทั้งสองด้านมาเย็บต่อกัน แล้วใช้ไปจนเปื่อยอีกครั้ง จากนั้นให้นำไปเป็นผ้าเช็ดบาตร ส่วนผ้าเช็ดบาตรผืนเก่าก็นำไปทำผ้าเช็ดเท้า ผ้าเช็ดเท้าผืนเก่าก็นำไปผสมกับขี้เถ้าแล้วนำไปต้มทำเชื้อไฟ”**

นอกจากนี้ท่านยังได้สอบถามเรื่องกาน้ำ “แล้วกาน้ำละครับ
ผม ควรใช้อย่างไร” ท่านตอบว่า “กาน้ำใบหนึ่งใช้ได้ประมาณ ๑๐ ปี
ให้ล้างและเช็ดทำความสะอาดอย่างนำไปขัดเพราะจะทำให้กาลึก
และทะลุเร็ว ใช้งานได้ไม่ทนนาน” ด้วยโอวาทอันนี้ เป็นมูลเหตุหนึ่ง
ที่ทำให้ท่านพระอาจารย์เสถียรเป็นผู้ใช้บริวารและสิ่งของต่างๆ
อย่างมัธยัสถ์

ท่านพระอาจารย์เสถียรได้เตือน

ให้หมู่พระเถรและลูกศิษย์ นำไปคิดพิจารณา

ในการประพุดิตัว ประพุดิติน

ให้รีบเร่งปฏิบัติคุณงามความดี ให้เหมาะสมกับความรัก

ความเมตตาของพ่อแม่ที่ยากจะหาสิ่งใดมาเทียบให้เหมาะสม

กับพระคุณของท่านทั้งสองได้

พรรษาที่ ๑๑

(พ.ศ. ๒๕๓๐)

จำพรรษาที่ วัดวาสุคุ
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

พอออกพรรษา พ.ศ. ๒๕๒๙ เมื่อทำกิจวัตรต่างๆเรียบร้อย
ท่านก็ลาท่านพระอาจารย์สาครออกไปวัดวาสุคุอีกครั้ง คราวนี้ท่านได้
ชักชวนชาวกะเหรี่ยงเข้าไปซ่อมแซมศาลาเก่า เปลี่ยนสังกะสีที่รั่ว
และสร้างกุฏิไม้ไผ่ให้พอพักจำพรรษาได้ อีกทั้งได้พาชาวบ้าน
ขุดบ่อน้ำเพื่อเอาไว้ใช้ แต่การขุดหาน้ำเป็นไปด้วยความลำบาก
ขุดบางแห่งก็ไม่เจอน้ำ ถึงกระนั้นท่านก็พยายามสำรวจหาแหล่งน้ำ
ใหม่ ด้วยความพยายามของท่านนี้เอง ชาวกะเหรี่ยงจึงขนานนาม
ท่านเป็นภาษากะเหรี่ยงว่า “ซองค่าทีคำเล่อ” แปลว่า “พระบ่อน้ำ”
ซึ่งนามนี้เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มชาวกะเหรี่ยง

ในพรรษา พ.ศ. ๒๕๓๐ ท่านได้จำพรรษาที่วัดวาสุคุ เป็น
พรรษาแรก มีท่านพระอาจารย์สุพิศ วิริโย (พระอาจารย์นิต)
ร่วมจำพรรษา เมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านก็จะออกมาช่วยการงาน
ของท่านพระอาจารย์สาครที่วัดเวฬุวัน ซึ่งเป็นธรรมเนียมที่ท่าน
ถือปฏิบัติเรื่อยมา

ต่อมาจารย์เอื้อยง

พรรษาที่ ๑๒-๑๔

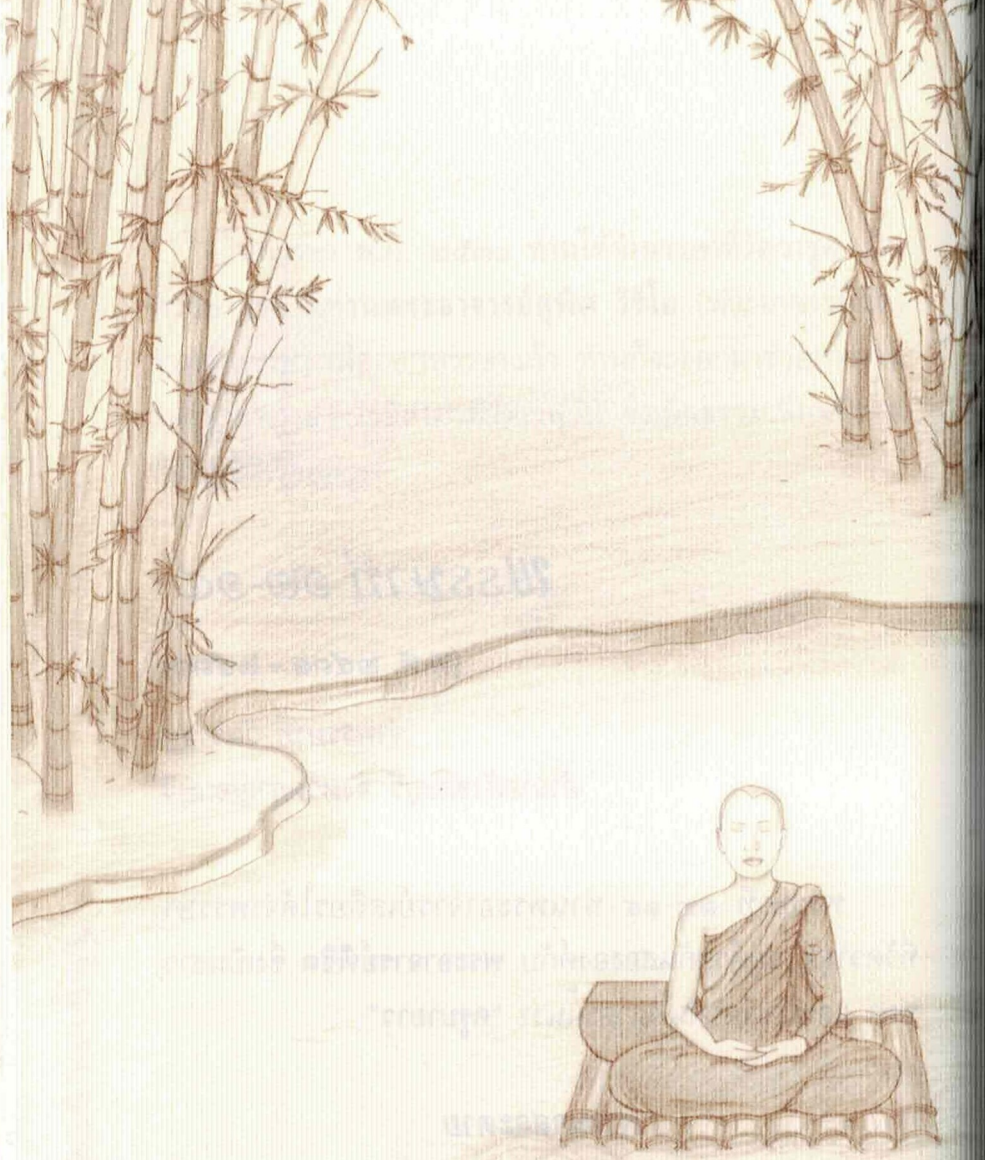
(พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๓)

จำพรรษาที่ วัดวาสุคุ
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

พรรษาที่ ๑๒-๑๔ ท่านพระอาจารย์เสถียรได้จำพรรษา
ที่วัดวาสุคุ อยู่ด้วยกันสององค์กับ พระอาจารย์พิชิต ซึ่งเป็นชาว
พม่า และมักเรียกกันในเวลานั้นว่า “ครูบាយาว”

ภาวนาสละตาย

ในช่วงกลางพรรษาที่ ๑๒ ปรากฏว่า ไข้มาลาเรียที่ท่านเคย
เป็นได้กำเริบขึ้น ขณะนั้นยารักษา也没有 เวลาไข้ขึ้นตัวสั่นไปหมด
ควบคุมตัวเองไม่ได้ ท่านเป็นไข้อยู่หลายวัน ก็ไม่มีที่ท้าวว่าจะทุเลา
ท่านจึงพิจารณาหาวิธีการที่จะต่อสู้กับเวทนาด้วยการภาวนา

ภาวนาสละตาย

ถ้าจะตายก็จะขอให้ตายอย่างนักภวานา พอฉันเข้าเสร็จ ท่านจึงให้คนหนุ่มไปตัดไม้ไผ่มาทำแพขนาดพอคนนั่งได้เท่านั้น และนำไปไว้ที่หนองน้ำหลังกุฏิท่าน แล้วท่านก็ขึ้นไปนั่งบนแพพร้อมบริวาร และให้คนหนุ่มผลักแพออกไปกลางหนองน้ำ กระว่า “ถ้าเรานั่งภวานาอยู่ แล้วควบคุมตัวเองไม่ได้ หรือเพลอสติ ก็ให้มันตกน้ำจมน้ำไปเลย” ท่านนั่งภวานาบนแพลำน้อย ตั้งแต่เช้าจนถึงเย็น ไข่มุขสร้าง ท่านว่า “จิตใจของท่านขณะนั้นอาจหาญมาก และเห็นผลในการภวานาครั้งนั้น”

หลังจากนั้นไม่นาน ขณะที่ท่านได้เดินจงกรมอยู่ในยามราตรี ท่านก็ได้ยินเสียงเสือโคร่งกำลังลากสัตว์ใหญ่เข้ามากินใกล้ๆ ทางจงกรมของท่าน ได้ยินเสียงเสือกัดกระดูกดังกร๊อบๆ ท่านได้คิดเปรียบเทียบว่า ถ้าเป็นกระดูกของเราบ้าง คงจะไม่ดังเหมือนอย่างนี้ เพราะกระดูกของเราเล็กนิดเดียว และท่านก็เดินพิจารณาต่อไปว่า “ถ้าไม่มีวิบากกรรมต่อกันก็คงไม่เป็นไร ถ้าเคยมีกรรมร่วมกันไว้ ก็คงหลีกหนีกันไม่พ้น” ความรู้สึกของท่านขณะนั้นมีแต่ความอาจหาญรื่นเริงในธรรม ไม่หวาดกลัวต่อเสือเลย อันนี้เป็นผลทางด้านจิตใจที่ได้จากการพิจารณาอย่างผู้ที่มีความกล้าหาญและไม่กลัวต่อความตาย

หลังจากออกพรรษาที่ ๑๓ แล้ว มีชาวกะเหรี่ยงที่อยู่เฝ้าพม่า ซึ่งเป็นญาติพี่น้องกับชาวกะเหรี่ยงบ้านวาซุคุ มานิมนต์ท่านให้ไปโปรดพวกเขาบ้าง ท่านจึงได้เมตตาเดินทางไปพม่า พักภวานาและ

สงเคราะห์ชาวกะเหรี่ยงที่นั่น จนเกือบจะเข้าพรรษา ท่านจึงได้เดินทางกลับออกมา และจำพรรษาที่วัดวาซุคู้อีกครั้ง

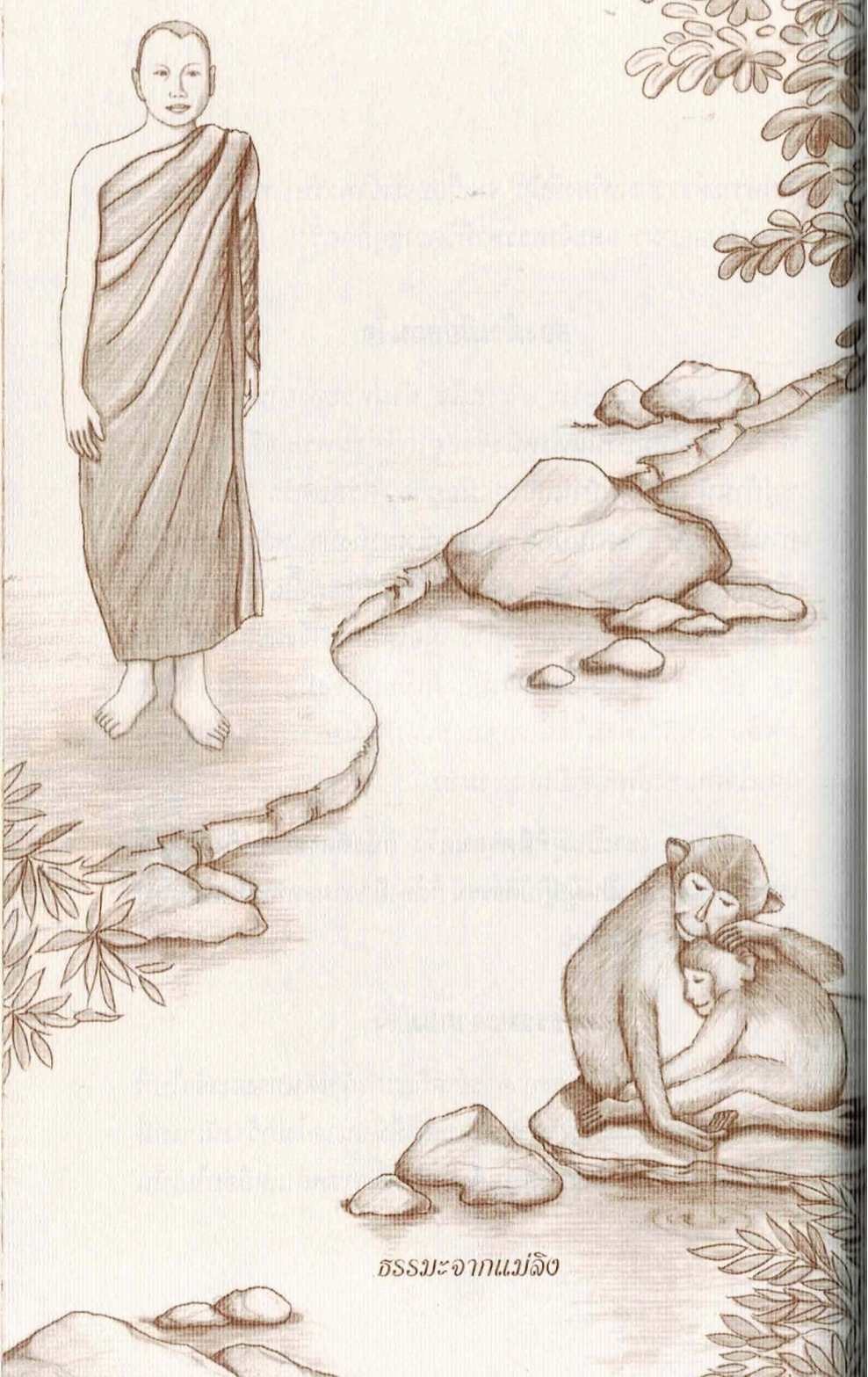
สองผัวเมียสอนใจ

พอออกพรรษาที่ ๑๔ แล้ว ท่านพระอาจารย์เสถียรได้พักภาวนาที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ใกล้ด่านพระเจดีย์สามองค์ หมู่บ้านนั้นเป็นหมู่บ้านเล็กๆ มีอยู่ ๙ ครอบครัว เข้าวันหนึ่งท่านไปบิณฑบาตตามปกติ พอดำเนินมาถึงบ้านหลังหนึ่งได้ยินเสียงเด็กร้องไห้อยู่บนบ้าน ต่อมาก็ได้ยินเสียงผู้เป็นพ่อร้องด่าลูก ส่วนเมียกำลังเก็บของอยู่ข้างล่าง เมื่อได้ยินเข้าจึงตะโกนบอกผัวว่า “อ้าวก็ตัวเองนั้นอยากมีเมีย มีเมียก็ต้องมีลูก มีลูกก็ต้องอดต้องทนสิ” ท่านได้นำคำของสองผัวเมีย มาเป็นคติธรรมสอนใจตนเองเกิดปิติเป็นอย่างมาก

นี่หนอ เขาเป็นผู้ที่มีครอบครัว ก็ยังต้องอดทนถึงเพียงนี้ เราผู้เป็นนักบวช เป็นผู้ปฏิบัติธรรม ก็ต้องมีความอดทนเป็นร้อยเท่าพันเท่าของผู้ครองเรือน

ธรรมะจากแม่ลิง

ครั้งหนึ่ง ท่านพระอาจารย์เสถียรกำลังเดินทางจะเข้าไปที่บ้านชาลาวะ ซึ่งจะต้องผ่านลำธารน้ำที่มีขนาดไม่กว้างนักแต่มีน้ำใสไหลตลอดปี ขณะที่ท่านเดินมาถึงลำธารพลันเหลียวไปเห็น

ธรรมะจากแม่ลิง

แม่ลิงกำลังอยู่กับลูก ที่อีกฟากหนึ่งของลำธาร ท่านจึงแอบดูพฤติกรรมของแม่ลิงและลูก สังเกตเห็นแม่ลิงกำลังใช้มือบรรจงวิดน้ำโคลมลูกน้อย เพื่อจะอาบน้ำให้กับเจ้าลิงตัวน้อยอย่างทะนุถนอม ซึ่งเป็นภาพที่ประทับใจท่านยิ่งนัก

ท่านจึงได้พิจารณาเห็นเป็นธรรมขึ้นมากว่า “สิ่งซึ่งถือว่าเป็นสัตว์เดรัจฉาน ก็ยังรู้จักรักลูกของมัน ดูแลเอาใจใส่ เป็นห่วงเป็นใย แสดงถึงความรักของแม่ได้มากขนาดนี้ ถ้าจะกล่าวถึงมนุษย์ผู้ซึ่งมีจิตใจสูงเล่า ความรักของพ่อ ความรักของแม่ ความเอื้ออาทร ความห่วงใยในบุตรธิดานั้นจะมีมากมายสักเพียงใด”

ท่านพระอาจารย์เสถียรได้นำเรื่องนี้มาเล่าเตือนให้หมู่พระเถรและลูกศิษย์นำไปคิดพิจารณา ในการประพฤติตัวประพฤติตน ให้รับแรงปฏิบัติคุณงามความดี ให้เหมาะสมกับความรัก ความเมตตาของพ่อแม่ที่ยากจะหาสิ่งใดมาเทียบให้เหมาะสมกับพระคุณของท่านทั้งสองได้

ในสิ่งที่ผิดพลาดเป็นโทษในอดีตก็ให้ละเว้นเสีย
 หมั่นเตือนตนเองบำเพ็ญบุญกุศลให้ยิ่งขึ้น
 คอยประคับประคองรักษาใจให้ดี
 เตือนตัวเองให้อยู่ในหลักศีลธรรมเสมอ
 อย่าให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ขาดทุน
 เสียโอกาสในการได้เกิดมาครั้งหนึ่ง

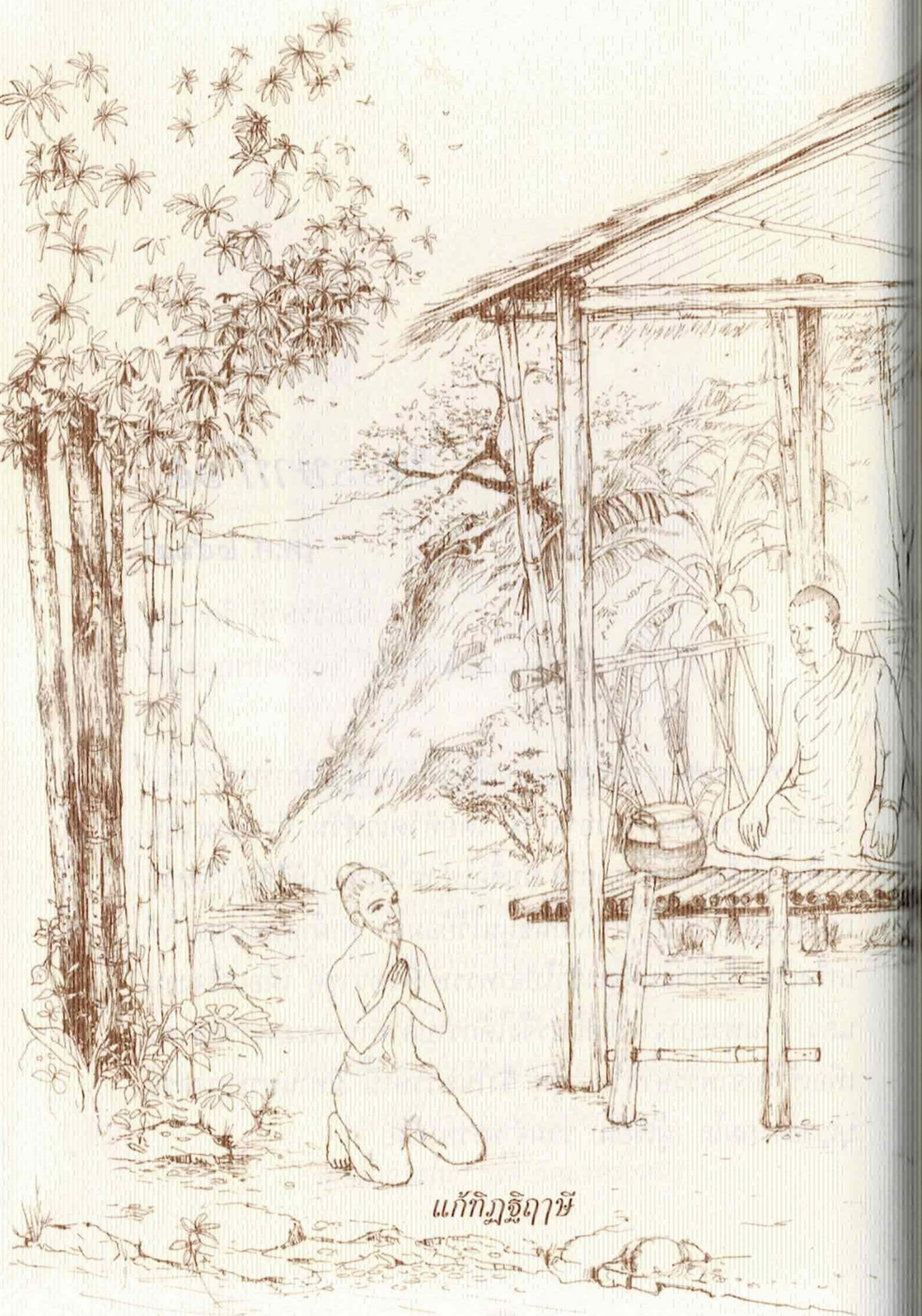
พรรษาที่ ๑๕

(พ.ศ. ๒๕๓๔)

จำพรรษาที่ วัดวาซุคุ
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ท่านพระอาจารย์เสถียร จะถือข้อวัตรปฏิบัติการทำงานเพื่อแบ่งเบาภาระของครูบาอาจารย์ โดยที่วัดเวฬุวัน ท่านจะหาพื้นผ้าพื้น ให้เต็มโรงไฟ เผาถ่าน ทำเชื้อไฟ ทำไม้เจีย (ไม้สีพื้น) สำหรับถวายครูบาอาจารย์ ถากแก่นขนุนไว้ย้อมผ้า ทำผ้าอาบน้ำฝน ให้เสร็จเรียบร้อยก่อนที่จะเข้าไปจำพรรษาที่วัดวาซุคุ เมื่อเสร็จงานแล้ว ท่านพระอาจารย์เสถียรจึงได้กราบลาท่านพระอาจารย์สาคร เพื่อเข้าไปจำพรรษาที่วัดวาซุคุ ซึ่งในพรรษานี้ มีท่านพระอาจารย์บุญรอง กมโล (ผู้เขียน) ร่วมจำพรรษาดด้วย

เจ้าอาวาสวัดวาซุคุ

ແກ້ກິນຊື່ຖາຍ

แก้ทิฏฐิฤๅษี

ระหว่างทางก่อนที่จะเดินทางกลับถึงวัดวาซุคุ ท่านพระอาจารย์เสถียรได้พบคนแต่งตัวแปลกๆ นั่งอยู่บนศาลาไม้ไผ่ข้างทางที่ท่านเดินผ่าน ท่านจึงถามว่า “ท่านเป็นใคร” ได้รับคำตอบว่า “เป็นฤๅษี” จากนั้นฤๅษีจึงชวนท่านสนทนาธรรม ท่านได้ถามฤๅษีว่า “ขณะนี้ท่านมีอายุเท่าไร” ฤๅษีตอบว่า “๕๐ ปีแล้ว” และถามต่อว่า “ท่านบวชมานานเท่าไรแล้ว” ฤๅษีตอบว่า “๕ ปี”

จากนั้นฤๅษีจึงพูดธรรมะในแง่มุมต่างๆ ตามที่ตัวเองเข้าใจ ลักษณะเหมือนจะบอกจะสอนท่านพระอาจารย์เสถียร ซึ่งมีลักษณะเป็นพระหนุ่ม ท่านก็ได้ฟังคำที่ฤๅษีแสดงโดยสงบ เมื่อฤๅษีกล่าวจบก็เหมือนมีความรู้สึกภูมิใจในข้ออรรถข้อธรรมที่ตนได้แสดงนั้น

ท่านพระอาจารย์เสถียรจึงกล่าวตอบขึ้นว่า “ธรรมที่ท่านแสดงนั้นก็น่าฟังดีอยู่ เพราะเป็นธรรมของพระพุทธเจ้า ผู้ใดกล่าวก็น่าฟังทั้งนั้น” และกล่าวเชิงสอนให้ฤๅษีลองคิดทบทวนดูว่า “ก่อนที่จะท่านจะมาบวชท่านได้ทำอะไรมาบ้าง ลองคำนวณดูว่าทำดีหรือไม่ดี มีมามากน้อยเท่าไร ให้ถ่วงน้ำหนักดู” และท่านได้แนะนำต่อไปอีกว่า “ในสิ่งที่ผิดพลาดเป็นโทษในอดีตก็ให้ละเว้นเสีย หมั่นเตือนตนเองบำเพ็ญบุญกุศลให้ยิ่งขึ้น คอยประคับประคองรักษาใจให้ดี เตือนตัวเองให้อยู่ในหลักศีลธรรมเสมอ อย่าให้ได้

ชื่อว่าเป็นผู้ที่ขาดทุน เสียโอกาสในการได้เกิดมาครั้งหนึ่ง" ซึ่งถาขี้นั้น
ก็นิ่งฟังโดยสงบสักครู่หนึ่ง จึงได้น้อมจิตมาพิจารณาธรรม
ที่ท่านพระอาจารย์เสถียรแสดง ทำให้เกิดความซาบซึ้ง ในธรรมนั้น
ถึงกับลงมากกราบนิมนต์ให้ท่านขึ้นนั่งบนศาลา

พรรษาที่ ๑๖

(พ.ศ. ๒๕๓๕)

จำพรรษาที่ วัดวาซุคุ
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
(ซึ่งเป็นพรรษาสุดท้าย)

พรรษานี้ท่านพระอาจารย์เสถียรจำพรรษาเพียงองค์เดียวที่วัดวาซุคุ ในช่วงกลางพรรษาท่านมีอาการอาพาธ เกิดปวดท้องอย่างรุนแรงติดต่อกันหลายวัน อาการก็ยังไม่ทุเลาลง แต่เนื่องจากเป็นช่วงในพรรษา และการเดินทางในฤดูฝนเป็นการยากลำบาก ท่านจึงไม่ได้เดินทางออกมารักษา ท่านอาศัยการพิจารณาแยกธาตุขันธ์เป็นเครื่องอยู่ของจิต และอาศัยขันติข่มเวทนาไว้ให้พอจะทรงธาตุขันธ์อยู่ได้

พอออกพรรษาแล้ว ชาวบ้านนิมนต์ให้ท่านขึ้นเฮลิคอปเตอร์ของตำรวจตระเวนชายแดน (ต.ช.ด.) ที่มาส่งเสียบึงในวันที่

๑๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๕ กลับออกมาที่วัดเวฬุวัน และได้รับ
นิมนต์ให้รับการรักษาที่โรงพยาบาลทองผาภูมิ แต่อาการยัง
ไม่ดีขึ้น ท่านจึงเดินทางมารับการรักษาที่โรงพยาบาลวชิระ
กรุงเทพฯ ซึ่งแพทย์ได้นิมนต์ท่านพักที่โรงพยาบาล เพื่อทำการ
ตรวจวินิจฉัย โดยทางโรงพยาบาลได้จัดเตรียมห้องพิเศษให้
แต่ท่านปฏิเสธ ขอมาอยู่ในห้องรวม โดยให้เหตุผลว่า “ท่านจะได้
เห็นคนไข้อื่นๆที่เขามีอาการหนักกว่าเรา หรือถึงขั้นตายก็มี
ท่านบอกว่าสิ่งนี้เป็นธรรมชาติที่เขาแสดงให้ท่านได้เห็น”

หลังจากที่ได้ทำการตรวจอย่างละเอียดแล้ว แพทย์ได้
วินิจฉัยว่า ท่านอาพาธเป็นมะเร็งต่อมน้ำเหลืองในระยะสุดท้าย แต่
เนื่องจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านมะเร็งที่โรงพยาบาลวชิระนี้เป็น
ผู้หญิง ดังนั้น ทางคณะแพทย์จึงได้กราบเรียนปรึกษากับทาง
ท่านพระอาจารย์สาคร ธมฺมาวุธ

ซึ่งท่านพระอาจารย์สาคร ได้ให้คำแนะนำว่า “อยากให้ทำการ
รักษาแบบสมณะที่มีพระธรรมวินัยเป็นที่ตั้ง เพราะการที่พระองค์
หนึ่ง กว่าจะปฏิบัติมาได้ในระดับนี้ จะต้องใช้เวลาพอสมควร อะไร
ที่ไม่เหลือบ่ากว่าแรง เราก็ควรสนับสนุน เพื่อเป็นการรักษาพระ
ธรรมวินัย ถึงแม้ในคราวเจ็บป่วยก็ตาม”

ทางคณะแพทย์จึงเกิดความศรัทธา ที่ท่านพระอาจารย์เป็น
พระที่ให้ความสำคัญกับพระธรรมวินัย มากกว่าโรคภัยไข้เจ็บ

ดังนั้น ขั้นตอนการตรวจรักษา ทางโรงพยาบาลจึงจัดหานักศึกษา แพทย์ชายมาเป็นผู้ช่วยในการตรวจรักษา

ซึ่งทางคณะแพทย์ได้ให้การรักษาโดยใช้เคมีบำบัด เป็นครั้งๆ ท่านพระอาจารย์เสถียรต้องเดินทางไปกลับ กรุงเทพ-ทองผาภูมิ เพื่อรับการรักษาให้ครบตามแผนการรักษา

ในช่วงนี้เองอาการอาพาธของท่านพระอาจารย์เสถียรทรุดลง อย่างเห็นได้ชัด ท่านพระอาจารย์สาครได้พิจารณาเห็นว่า สมควร ที่จะกราบนิมนต์หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ ซึ่งเป็นพระผู้ใหญ่ที่ ท่านพระอาจารย์สาครให้การเคารพนับถือ ขณะนั้นหลวงปู่เหรียญ มีกิจนิมนต์อยู่ที่กรุงเทพฯ พอดี เพื่อให้ท่านโปรดเมตตามาเยี่ยม พระอาจารย์เสถียรที่วัดเวฬุวัน เมื่อหลวงปู่มาถึงก็เป็นช่วง เวลาเย็น หลังจากหลวงปู่เหรียญได้พักและเปลี่ยนอริยาบถแล้ว ท่านพระอาจารย์สาครจึงได้กราบเรียนหลวงปู่ว่า “ขณะนี้ พระอาจารย์เสถียรป่วยเป็นมะเร็งต่อมน้ำเหลืองระยะสุดท้ายและ ไม่ทราบว่าจะอยู่ได้อีกนานเท่าไร กราบนิมนต์หลวงปู่ เมตตาให้ โอวาทด้วยครับ”

หลังจากหลวงปู่เหรียญได้ฟังจึงนั่งนิ่งอยู่พักหนึ่ง แล้วจึง กล่าวขึ้นว่า “ธรรมดาคนเราเกิดมาแล้วต้องตายทุกคน ไม่มียกเว้น แม้แต่คนเดียว ฉะนั้นสิ่งใดที่พระพุทธเจ้าท่านห้ามไม่ให้ทำ พวก เราก็จองอย่าไปทำ สิ่งใดที่พระพุทธเจ้าท่านอนุญาตให้ทำ ก็จงทำเสีย อย่าปล่อยให้กาลเวลาล่วงไปเฉยๆ” ท่านพระอาจารย์เสถียรน้อมฟัง

ด้วยอาการอันสงบจนหลวงปู่เทศน์จบ ธรรมเทศนาภักดิ์ที่นี้จึง
น่าจะเป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ท่านพระอาจารย์เสถียรได้ดำเนิน
ข้อวัตรปฏิบัติ (กิจกรรม) ไปตามปกติทุกประการจบจนวาระ
สุดท้ายแห่งชีวิต

ภายหลังจากท่านพระอาจารย์เสถียรได้รับการรักษาด้วยยา
เคมีบำบัดจนครบแล้ว ท่านมีดำริที่จะกลับไปอยู่กับชาวกะเหรี่ยง
พระอาจารย์เสถียรจึงขอโอกาสท่านพระอาจารย์สาครกลับไปพัก
ที่วัดทีโลป่าซึ่งอยู่ในพื้นที่ทุ่งใหญ่นเรศวร อันเป็นสถานที่ที่สงบ
วิเวกยิ่งนัก ซึ่งตามปกติวิสัยของท่านพระอาจารย์เสถียรจะเป็น
ผู้ที่ชอบแสวงหาสถานที่สงบวิเวกเพื่อปฏิบัติภาวนา ฉะนั้น
สถานที่แห่งนี้จึงถูกต้องตามอัธยาศัยของท่าน ณ วัดทีโลป่า
แห่งนี้มีชะง่อนหินยื่นออกมาจากหน้าผาขนาดกว้างประมาณ
๓ เมตร อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหมู่บ้าน ท่านจึงให้
ลูกศิษย์สร้างที่พักอยู่ใต้ชะง่อนหินเพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติภาวนา
เป็นครั้งสุดท้ายของท่าน

เช้าวันหนึ่งลูกศิษย์ซึ่งเฝ้าอุปฐากท่านอยู่ ได้ทอดปลา
อินทรีซึ่งมีผู้ฝากมาถวาย ส่งกลิ่นหอมมาถึงศาลาที่ฉัน ท่านจึง
บอกลูกศิษย์ให้นำมาถวายท่าน ลูกศิษย์กราบเรียนท่านว่าปลา
นี้จะแสดงต่อโรค ท่านพระอาจารย์เสถียรตอบว่า “ไม่เป็นไรหรอก
เพราะคนเราเกิดมาแล้วต้องตายทุกคน เราไม่ถือหรอก” ตกเย็น
อาการอาพาธก็กำเริบหนักขึ้นจนร่างกายของท่านก็เริ่มบวมเป่ง

และทำให้คืนนั้นท่านไม่สามารถพักจำวัดได้ตลอดทั้งคืนเพราะ
อาการของโรคนั่นเอง ท่านถึงกับเอ่ยปากพูดกับลูกศิษย์ผู้หนึ่งว่า
“นี่นะ ขนาดเราได้ฝึกแยกแยะธาตุชั้นธัมมาภคต่อมากแล้วก็ตาม
เมื่อมาเจอของจริงเข้า ก็อบต๋อสูไม่ไหวเลย”

วันรุ่งขึ้นชาวบ้านวาซุคซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่านพระอาจารย์
เสถียรได้มาราบเยี่ยมท่าน เมื่อเห็นสภาพธาตุชั้นธัมมโรยของ
ท่าน จึงได้กราบนิมนต์ท่านกลับวัดวาซุค (วัดวาซุค เป็นวัด
ที่ท่านพระอาจารย์เสถียรพักจำพรรษาติดต่อกันนานที่สุดถึง
หกพรรษา) หลังจากที่ท่านได้ปรึกษากับคณะลูกศิษย์ที่ติดตาม
อุปัฏฐากท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงตกลงกันว่า จะกลับไปพักที่
วัดวาซุคตามคำนิมนต์ของผู้มานิมนต์ โดยมีคณะลูกศิษย์จากวัด
เวฬุวัน ขับริถไปส่ง

สิ้นความกังวล

วันรุ่งขึ้นเป็นวันจันทร์ที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖ ตรงกับ
วันขึ้น ๑๔ ค่ำเดือน ๕ (หรือเรียกว่าวันโกน) เมื่อลูกศิษย์ท่านซึ่งเป็น
ชาวกะเหรี่ยง ทราบข่าวว่าท่านได้มาพักที่วัดวาซุคแล้วจึงมา
ถวายจันทน์ตั้งแต่เช้าตรู่และอยู่อุปัฏฐากจนเย็น เพื่อท่านขาดเหลือ
สิ่งใดจะได้จัดหาให้ได้

ตอนเย็นของวันนั้นประมาณ สิบหกนาฬิกา ท่านได้ชักชวน
โยมน้องชายไปดูสถานที่ที่จะทำฌาปนกิจขององค์ท่าน ระหว่างทาง

ท่านได้บอกโยมน้องชายท่านว่า “เย็นนี้เราจะไปแล้วนะ” โยมน้องชายจึงกราบเรียนถามท่านว่า “ท่านอาจารย์ ท่านมีความห่วงกังวลอะไรไหม” ท่านพระอาจารย์เสถียรตอบว่า “เราไม่มีความห่วงอะไร เพราะศาลาก็ไม่ใช่ของเรา กุฎิก็ไม่ใช่ของเรา วัดก็ไม่ใช่ของเรา ทุกสิ่งทุกอย่างก็ไม่ใช่ของเรา เพราะฉะนั้นความกังวลใดๆจึงไม่มี”

เนื่องจากในวันนั้นเป็นวันโกน พระภิกษุจะมีข้อวัตรข้อหนึ่งคือต้องปลงผม ท่านพระอาจารย์เสถียรถึงแม้จะป่วยหนักอยู่ ก็ยังจำเป็นต้องรักษาข้อวัตรข้อนี้ไว้ ด้วยอุปนิสัยที่ท่านไม่ชอบเป็นภาระของผู้อื่น ท่านจึงปลงผมด้วยองค์ท่านเอง ทั้งที่ธาตุขันธ์ร่างกายของท่านบวมเป่งอย่างมากจนเห็นได้ชัด สร้างความสงสัยสังเวชและเวทนาแก่ผู้ที่ได้พบเห็นเป็นยิ่งนัก จนเพื่อนพระภิกษุรูปหนึ่งทนเห็นสภาพเช่นนั้นไม่ไหว จึงได้ไปกราบขอโอกาสเพื่อที่จะปลงผมถวายองค์ท่าน ซึ่งครั้งนี้เป็นการปลงผมครั้งสุดท้ายของท่านพระอาจารย์เสถียร และก็เป็นโอกาสสุดท้ายของพระภิกษุรูปนั้นในการปลงผมถวายท่านเช่นกัน

ในช่วงสุดท้ายชีวิตท่านพระอาจารย์เสถียรนี้ มีญาติโยมที่มาคอยเฝ้าอุปัฏฐากและพักค้างคืนที่วัดแห่งนี้จำนวนหนึ่ง เมื่อเวลาประมาณสี่ทุ่ม ถึงแม้ว่าเวทนาท่านจะแก่กล้าเพียงใดก็ตาม ท่านยังมีความเป็นห่วงผู้อื่น จึงได้เตือนผู้มาเฝ้าว่า “ตึกแล้ว พวกกันไปพักผ่อนเสียนะ เราก็จะพักเหมือนกัน” ญาติโยมค่อยๆทยอยกันไปพัก ยังคงเหลือแต่พระภิกษุรูปหนึ่งกับโยมน้องชายที่คอย

อุปัฏฐากท่านอย่างใกล้ชิด จวบจนใกล้เวลาเที่ยงคืน ท่านจะคอย
ถามอยู่เนืองๆว่า “ก็โหมงแล้ว” โยมน้องชายกราบเรียนว่า “ใกล้
เที่ยงคืนแล้ว” ท่านจึงให้พยุกองด์ท่านลงไปเดินประทักษิณ
(เวียนขวา) รอบศาลาสามรอบ เพื่อรำลึกถึงพระรัตนตรัย อีกทั้ง
เพื่อเป็นธรรมเตือนใจถึงความแปรปรวนของสังขารก่อนที่ท่าน
จะทิ้งร่างกายอันเป็นเรือนอาศัยชั่วคราวนี้ไป เสร็จแล้วจึงได้กลับ
ขึ้นมาพักบนศาลาและได้นอนลง เมื่อถึงเวลาประมาณเที่ยงคืน
ท่านได้ลุกขึ้นมาเพื่อฉันน้ำด้วยความกระหาย แต่เนื่องจากคอตาน
บวมมากทำให้กลืนลำบากจึงเกิดอาการสำลักน้ำ เพื่อนภิกษุได้รับ
ลุกขึ้นมาประคององด์ท่าน หลังจากหายจากอาการสำลักน้ำแล้ว
ท่านยังคงนั่งนิ่งในลักษณะกำลังภาวนาอยู่พักใหญ่ เพื่อนภิกษุและ
น้องชายก็ได้ยินเสียงแว่วคำภาวนา “พุทโธ พุทโธ” ออกจากปาก
ท่าน เสียงนั้นค่อยๆแผ่วลงจนหยุดไป ขณะเดียวกันร่างกาย
ของท่านก็ค่อยๆอ่อนลง พระภิกษุและโยมน้องชายจึงช่วยกัน
ประคองท่านลงนอน ลมหายใจของท่านพระอาจารย์เสถียรก็
แผ่วเบาลงและหมดไปในที่สุด

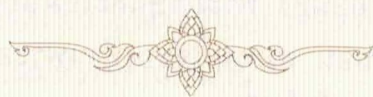
ท่านพระอาจารย์เสถียรมรณภาพ ณ ศาลาวัดวาซุคุ ตรงกับ
เวลาเที่ยงคืนของวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖ สิริอายุได้ ๓๖ ปี
๑๖ พรรษา

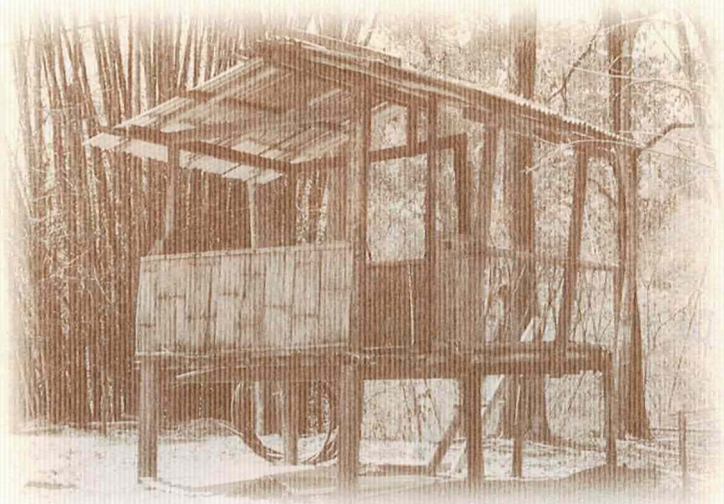
ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร เป็นพุทธสาวกอีกรูปหนึ่ง
ที่ใส่ใจในการปฏิบัติภาวนาแม้ว่าธาตุขันธ์จะอ่อนเปลี้ยเต็มที่ และ

แม้เวทนาท่านจะแก่กล้าเพียงใดก็ตาม ก็ยังได้ยินคำบริกรรม
“พุทโธ พุทโธ” เบาๆ แว่วออกจากปากท่านจวบจนลมหายใจ
สุดท้ายแห่งชีวิต

ท่านพระอาจารย์เสถียร ได้เฝ้าตัดเตือนหมู่เพื่อนสหธรรมิก
และแนะนำพร่ำสอนลูกศิษย์ผู้ปฏิบัติใกล้ชิดว่า “ธรรมดาสังขาร
ทั้งหลายย่อมตกอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์ มีเกิดขึ้น ย่อมมี
ดับไปเป็นธรรมดา ไม่เว้นแม้แต่รายเดียว” สุดท้ายธาตุขันธ์ของ
พระอาจารย์ ก็แปรสภาพไปตามกฎแห่งไตรลักษณ์นี้เอง

ด้วยข้อวัตรปฏิบัติและคุณงามความดีของท่านพระอาจารย์
เสถียร ที่ได้สร้างไว้เมื่อครั้งยังดำรงชีวิตอยู่ เปรียบประดุจเจดีย์
องค์ใหญ่ที่ตั้งตระหง่านประดิษฐาน อยู่ท่ามกลางดวงใจของบรรดา
เหล่าลูกศิษย์ทั้งหลาย เพื่อได้รำลึกเป็นอนุสติสืบต่อไป

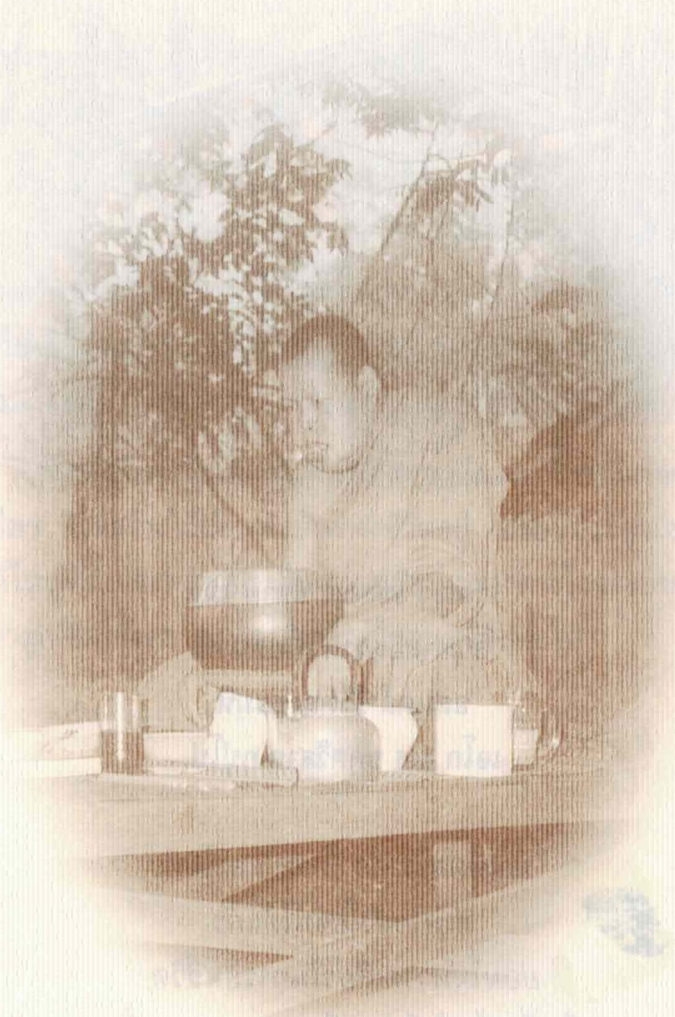

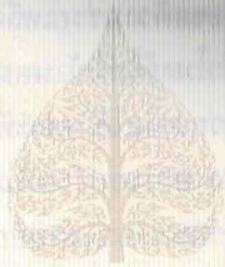

ราคณฺจ โทสณฺจ ปหาย โมหํ
สนฺทลยิตฺวาน สํโยชนานิ
อสนฺตํ ชีวิตสงฺขมฺมํ
เอโก จเร ขคฺควิสาณกฺปโป.

บัณฑิตละราคะ โทสะ และโมหะ
ทำลายสังโยชนได้แล้ว
ย่อมไม่หวาดเสียวในการสิ้นชีวิต,
พึงเที่ยวไปผู้เดียวเหมือนนอแรด ฉะนั้น.

(พุทธ) ขุ. ส. ๒๕/๓๓๙. ขุ. จ. ๓๐/๔๒๖, ๔๒๗.

บันทึกอาการอาพาธ

โดย คุณสมจิตร สัมฤทธิ์ (โรงพยาบาลมิชชั่น)

ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจารโ เป็นพระที่ข้าพเจ้าเคารพนับถือท่านมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความขยันและอดทน เมื่อตั้งใจจะทำอะไรแล้วจะมุ่งมั่นกระทำสิ่งนั้นๆโดยไม่ท้อถอย ข้าพเจ้าและคณะซึ่งนำโดยท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโ) ได้เคยเดินทางพร้อมท่านพระอาจารย์เสถียร เพื่อไปรับพระซึ่งอาพาธอยู่ที่ภูเคย แม้ทราบว่าจะหนทางที่จะไป ผ่านป่าภูเขา และหนทางอาจขาดตอนบางช่วงเพราะเป็นฤดูฝน แต่ก็คิดว่าได้เตรียมเครื่องมือไปพร้อมแล้วสำหรับแก้ไข แต่โชคไม่ดีรถได้ติดหล่มอยู่นานกว่า ๒๔ ชั่วโมง แม้จะใช้วิธีใดๆแก้ไข รถก็ไม่เขยื้อนมีแต่จมลึกลงไปเรื่อยๆ หนทางข้างหน้าแทนที่จะเป็นถนนกลับกลายเป็นบึงขนาดใหญ่ จึงไม่มีรถคันใดสามารถแล่นสวนมาพอที่

จะขอความช่วยเหลือได้ และบริเวณที่รถแล่นผ่านมาแล้วหลาย ชั่วโมงก็ไม่มีบ้านคนอาศัยเลย จึงไม่อาจย้อนกลับไปขอความช่วยเหลือได้ ขณะที่ไปและท่านพระอาจารย์พยายามช่วยกันทั้ง ดิ่ง ยก ลาก แต่ก็ไม่ใช่ื้อน โดยเฉพาะท่านพระอาจารย์เสถียร ท่านพยายามช่วยยกจนบริเวณป่าเป็นแผลถลอกสีแดงมีเลือด ออกซิบๆ เนื่องจากใช้ต้นไม้ขนาดย่อมซึ่งคณะตัดมาจากป่าสดๆ เพื่อใช้ตั้งรถขึ้นจากหล่มโคลน ข้าพเจ้านึกชมความอดทนของท่าน ในใจ เพราะท่านไม่ปริปากบ่นหรือสนใจแผลที่ป่าท่านเลย ซึ่ง ข้าพเจ้ารู้ว่าจะต้องปวดและแสบมาก

ท่านเลือกที่จะไปจำพรรษาที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร แม้ว่าหนทางที่เข้าไปจะลำบากมาก ใช้เวลาเดินทาง บางครั้งประมาณ ๒๒ ชั่วโมง จากทองผาภูมิและสามารถใช้รถเข้าไปได้บางเดือนเท่านั้น เรื่องการขบฉันทก็ลำบากมาก โชคดีที่ท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) ช่วยสร้างระบบน้ำโดยวางท่อมาจากลำธาร ทำให้ไม่ขาดแคลนเรื่องน้ำใช้ สังเกตดูว่าท่านมีความรักและเมตตากับชาวกะเหรี่ยงอย่างมาก สิ่งใดที่เป็นประโยชน์และพอจะจัดหามาให้ได้ ท่านจะพยายามหามาให้ โดยเฉพาะยารักษาโรค ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะโอกาสที่จะออกมารักษาโรคในเมืองแทบจะไม่มีเลย เพราะภาษาไทยก็ไม่ชำนาญ เงินทองก็ไม่ค่อยมี และถ้านั่งช้างออกมาก็ใช้เวลาเกือบ ๒ วัน แม้ท่านพระอาจารย์เสถียรเอง เมื่อเริ่มมีอาการปวดท้องครั้งแรกๆ

เป็นช่วงเข้าพรรษา ท่านก็พยายามข่มไว้เพราะการเดินทาง
ไม่สะดวก จนอาการเริ่มหนัก ต้องอาศัยเฮลิคอปเตอร์ของ ต.ช.ด.
มาส่ง ซึ่งถึงเวลานั้น อาการก็หนักมากเกินที่จะรักษาได้ เพราะท่าน
เป็นมะเร็งต่อมน้ำเหลืองที่บริเวณคอ และเชื้อมะเร็งได้แพร่กระจาย
ไปแล้ว แต่ท่านก็ยิ้มแย้มแจ่มใสดี ผู้ที่ไปเยี่ยมบางคนทำท่า
อาการหนักกว่าตัวท่านเสียอีก แม้เจ็บป่วยท่านก็ไม่ทิ้งการปฏิบัติธรรม
ยังคงหาโอกาสภาวนาเดินจงกรมเป็นประจำทุกคืน ในระหว่าง
ที่พักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลวชิระ

ความอดทนเด็ดเดี่ยวของท่านประจักษ์ชัดในช่วงสุดท้าย
เมื่อท่านทราบว่าทางแพทย์หมดทางรักษา ท่านจึงตัดสินใจเข้า
ทุ่งใหญ่ทันทีและไม่ยอมออกจากทุ่งใหญ่อีกเลย เพราะสถานที่
สงบ เหมาะแก่การปฏิบัติภาวนาไม่มีญาติโยมมารบกวน ถึงแม้
จะทราบว่าในช่วงสุดท้ายโรคนี้ควรจะอยู่ใกล้แพทย์ เพราะ
จะทรมานมากเนื่องจากความปวดก็ตาม ระยะนี้ท่านได้ส่งเคราะห์
ชาวกะเหรี่ยงที่บ้านทิลไต่ป่า อ.สังขละบุรีเป็นครั้งสุดท้าย โดย
พยายามสร้างโรงเรียนขึ้น เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสดูได้ศึกษาภาษาไทย
ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยมีท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุธ)
เป็นผู้จัดหาเงินทุนมาให้ใช้ในการก่อสร้าง

ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวอาการของท่านเป็นระยะๆ และในช่วง
เดือนเมษายน จึงตัดสินใจขอลาหยุดงานพร้อมกับชวนเพื่อนและ
รุ่นพี่ที่เป็นพยาบาลอีก ๒ คน มีพี่พัชรจากธรรมศาสตร์ตามไป

ด้วยอีก ๑ คนเป็น ๔ คน เนื่องจากข้าพเจ้าเป็นพยาบาลจึงคิดว่าท่านจำเป็นต้องใช้ยาระงับปวดอย่างแรงในระยะนี้พร้อมทั้งอาหารเหลว เพราะคาดว่าท่านคงจะกลืนอาหารลำบากในช่วงสุดท้าย นับเป็นโชคดีของข้าพเจ้าและคณะที่มีโอกาสได้ดูแลท่านในระยะสุดท้ายทันเวลาพอดี เมื่อพวกเราเดินทางเข้าทุ่งใหญ่ไปถึงก็เป็นเวลาพลบค่ำ ได้รับทราบข่าวว่าท่านหายใจลำบากมาก ข้าพเจ้าใจไม่ดี ไม่แน่ใจว่าจะเห็นท่านในลักษณะใดแต่คงจะต้องหนักมากเมื่อขึ้นไปศาลาที่ท่านพักมีแสงตะเกียงเจ้าพายุจุดไว้ คนมากันเต็มศาลาไปหมด ข้าพเจ้ารีบมองหาท่านคิดว่าท่านคงจะนอนอยู่บนศาลา แต่มองไม่เห็นคนนอนแต่กลับได้ยินเสียงทักว่า “พยาบาลมากันเยอะแยะเลยนะ” ข้าพเจ้าดีใจมากที่เห็นท่านนั่งพิงเสา ยิ้มต้อนรับพวกเราได้ แต่สังเกตเห็นว่าท่านบวมและใหญ่มาก โดยเฉพาะบริเวณคางทั้ง ๒ ด้าน การหายใจค่อนข้างลำบากและมีเสมหะติดคอบ่อยๆ ข้าพเจ้ารีบนำยาที่เตรียมมาให้ท่านฉันทันที รวมทั้งยาจีนที่มีสรรพคุณว่าแก้โรคมะเร็งได้ เพราะยังมีความหวังลมๆ แล้งๆ อยู่

คืนนั้นก็มีการรักษากันทุกประเภทตั้งแต่ยาทา ยากิน ยาฉีด ยาพอก ยาประคบทั้งหมอยไทย หมอกะเหรี่ยง หมอพม่า หมอมอญ ผลัดเวียนกันให้การรักษา ท่านก็เมตตาใครจะทำอะไรก็ทำไป ท่านก็พยายามนั่งสมาธิบ้างเดินบ้างตามกำลัง แต่อาการไม่หนักมากในคืนแรก วันรุ่งขึ้นพวกเราได้จัดตั้งหน่วยพยาบาลรับรักษาฟรี

มีคนช่วยแปลให้ ท่านก็มองดูพวกเรา สังเกตว่า ตอนกลางวัน อาการหายใจลำบากจะดีขึ้น ท่านยังบอกให้ข้าพเจ้าไปดูอาการของ โยมคนหนึ่งที่บ้านใกล้ๆ ตกกลางคืนอาการหายใจลำบากเริ่ม เพิ่มมากขึ้น รายการรักษาแบบสลับสับเปลี่ยนก็ดำเนินต่อ ข้าพเจ้า ได้ให้หมอประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงชื่อธีระ และฝึกหัด การนวดยามาแล้ว ช่วยนวดขยายหลอดลมให้เป็นระยะๆ พร้อมทั้ง ยาละลายเสมหะ เพราะท่านหายใจไม่ออกเนื่องจากหลอดลม ตีบแคบมากและมีเสมหะที่คอ ท่านปฏิเสธยาแก้ปวดตลอด บอกว่าไม่ปวด ทนได้ ในตอนดึกท่านเพลียมากจึงให้หมอธีระช่วย นวดน้ำเกลือให้แต่คงนวดไม่ค่อยถนัด ข้าพเจ้าเห็นแล้วอยากจะนวด ให้เองแต่รู้ว่าทำไม่ได้ จึงพยายามชี้เส้นเลือดที่จะนวดให้ห่างๆ ท่าน คงกลัวข้าพเจ้าจะถูกตัวท่านเพราะเหลือบดูอยู่บ่อยๆ ข้าพเจ้าจึง แก้งพูดว่า “ไม่เป็นไรหรอกพระอาจารย์ใส่ถุงมือแล้ว” ท่านตอบ ข้าพเจ้าทันทีว่า “ถ้าฉันพระหม่ผ้ากอดผู้หญิงก็ได้ล่ะสิ” ครั้งแรก ข้าพเจ้างัดแต่พอดิดอกก็ยืมทันที ยกมือไหว้ขอขมา พร้อมนึก ชมในใจว่า ท่านรักษาสติได้ดีแท้ๆ ขนาดหอบอยู่ยังตอบได้ ทันควัน จึงบอกกับท่านว่าระวังอยู่แล้วไม่ถูกหอก ข้าพเจ้าทราบ ดีว่าท่านรักษาข้อวัตรของท่านเคร่งครัดมากมาตลอด จึงระมัด ระวังมากเกี่ยวกับเรื่องนี้

คืนวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๖ ข้าพเจ้าได้พิจารณาเห็น ทุกขเวทนาอันเนื่องมาจากการครองสังขารอย่างชัดเจนโดยเฉพาะเวลา

ที่ท่านหายใจไม่ออก ต้องลุกขึ้นยกมือชูเหนือศีรษะแบบผายปอด เพื่อช่วยตัวเองเป็นระยะๆ แต่ท่านก็ยังเมตตาห็นมายื้มกับพวกเรา ยาที่ให้แทบจะช่วยอะไรไม่ได้เลย ท่านเพลียมากแต่ก็ยังมัสติดี พยายามบอกให้โยมผู้ชายและพระที่อยู่ปฏิบัติจับขาท่านนั่งใน ท่านนั่งสมาธิเกือบตลอด และถึงแม้จะเพลียจนทรงกายแทบไม่อยู่ ทุกครั้งที่ท่านลุกออกจากที่นั่ง เมื่อกลับมาั่งใหม่ท่านจะต้อง กราบพระประธานก่อนทุกครั้งไม่เคยขาดเลย ตลอดคืนที่ข้าพเจ้านั่งเฝ้าท่านอยู่ ท่านยอมให้หมอธีระฉีดยาแก้ปวดเพียงครั้งเดียว ตอนประมาณตี ๔ ซึ่งอาการท่านหนักมาก นั่งทรงกายแทบไม่อยู่ ต้องมีโยมคอยช่วยประคอง หายใจลำบากมีเสียงดังหวีดๆ ตลอด เนื่องจากหลอดลมตีบแคบมาก ข้าพเจ้าเห็นอาการคิดว่าคงไม่ฟื้น คืนนี้ แต่เป็นสิ่งที่ศรัทธาสำหรับข้าพเจ้าและคณะมาก เพราะตอน ประมาณ ๖ โมงเช้า ท่านลุกขึ้นครองจีวร อุ้มบาตร ลงจากศาลา ไปรับบาตรได้และกลับมาเดินจงกรมรอบศาลาอีก ๓ รอบแล้วจึงมานั่งฉันได้เริ่มไม่เพียงองค์เดียว และฉันได้มากกว่าปกติ พวกข้าพเจ้าเห็นแล้วน้ำตาไหลที่เห็นท่านฉันได้มาก ยังแอบถ่ายรูปไว้ด้วย ข้าพเจ้าหมดกำหนดलगาน จึงขออนุญาตท่านเข้ากรุงเทพฯ เพื่อมาलगานต่อและตั้งใจจะหาเครื่องดูตเสมหะนำกลับเข้าไปด้วยโดยมีพยาบาลรุ่นพี่คือพี่พัชนีอยู่ดูแลท่านที่ทุ่งใหญ่ ๑ คน เช้าวันรุ่งขึ้นที่วัดเวฬุวันฯ ขณะที่ข้าพเจ้าเตรียมจะไปขึ้นรถกลับกรุงเทพฯ พี่พัชนีได้ออกมาจากทุ่งใหญ่แจ้งว่า ท่านพระอาจารย์เสถียร

เราไม่มีความห่วงอะไร
 เพราะศาลาก็ไม่ใช่ของเรา กฎก็ไม่ใช่ของเรา
 วัดก็ไม่ใช่ของเรา ทุกสิ่งทุกอย่างก็ไม่ใช่ของเรา
 เพราะฉะนั้นความกังวลใดๆจึงไม่มี

บันทึกอาการอาพาธ

โดย คุณพรรณพิลาศ เกตุมงคลฉวี (โรงพยาบาลวชิระ)

ขณะที่ข้าพเจ้ากำลังปฏิบัติหน้าที่พยาบาลอยู่ที่โรงพยาบาลวชิระ ทราบข่าวมาว่ามีพระมาป่วย เป็นลูกศิษย์ท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) ที่ทองผาภูมิ แต่ตัวท่านพระอาจารย์ที่ป่วยมานี้ท่านปฏิบัติธรรมที่ป่าลึก ซึ่งพวกเราคิดแค่ว่าอยู่เมืองกาญจนบุรี ก็คงคิดว่าไกลๆ แต่จากที่พวกเราได้ไปสัมผัสเฉพาะปากทางเข้าวัดถึงวัด ใช้เวลาประมาณ ๘ ชั่วโมง (ถ้าฝนไม่ตก ไม่มีต้นไม้ล้มขวางทาง) และไม่นับเวลาจากกรุงเทพฯ ถึงทองผาภูมิ อีกประมาณ ๓-๔ ชั่วโมง

พวกเราพอทราบข่าวก็ถือเป็นโอกาสดี ที่จะได้มีโอกาสรับใช้พระที่ป่วยก็เหมือนได้รับใช้พระพุทธเจ้า ต่างคนต่างก็จัดหาอาหารมาถวาย ส่วนข้าพเจ้าเองไม่ได้ทำครัว ก็จัดหาอาหารง่ายๆ

สั่งร้านค้าและผลไม้หรือขนมตามแต่จะหาได้ ไม่คิดว่าท่านจะเป็น
พระป้าที่ฉันทายมาก ไม่ว่าใครจะทำอะไรถวาย ก็ะฉันให้ทุกอย่าง
ทุกคน บางวันคนมาก บางวัน ๒-๓ คน ถวายเสร็จต่างคนต่าง
ก็รีบกลับไปทำงาน เย็นๆก็แวะไปดูบ้าง บางวันช่วงที่ท่านได้ยา
ฤทธิ์ของยาทำให้คลื่นไส้อาเจียนได้ แต่ท่านก็ไม่บ่นให้พวกเรา
ได้ยินแม้แต่หน่อย นอกจากกราบเรียนถาม ท่านพระอาจารย์ก็จะตอบ
พวกเราที่จะจัดหาหาหม่อง วาเบ็กซ์ บัวยเค็ม ที่คิดว่าพอจะช่วย
ได้บ้าง พี่ๆบางคนก็กราบเรียนท่านพระอาจารย์ว่าอยู่ห้องพิเศษเกิด
ท่านจะตอบทันทีว่าอยู่อย่างนี้สบายดีกว่า ไม่ต้องหาคนมาเฝ้าด้วย
และก็ได้เห็นได้ดูคนไข้อื่นๆด้วย แต่เราคิดว่าท่านคงกลัวว่า
ลูกศิษย์จะต้องไปเปลืองค่าใช้จ่าย ก็เลยไม่ยอมอยู่ห้องพิเศษ
หลังจากนั้นไม่นานข้าพเจ้าก็ไม่ได้ไปเยี่ยมท่านพระอาจารย์อีกเลย
เนื่องจากต้องเดินทางไปเยี่ยมแม่ของข้าพเจ้า เป็นเวลา ๑ เดือนกว่า
กลับมาจึงทราบที่ท่านพระอาจารย์ไม่ยอมรักษาอีกแล้ว เพราะ
ให้ยาบูบเตียวเตียวกับบวมอีก ท่านกลับเข้าทุ่งใหญ่ไปแล้ว พี่ต่อน
พยาบาลที่โรงพยาบาลมิชชั่น ชวนพี่พัชนี (พยาบาล) พี่พัชรี
(ธรรมศาสตร์) และข้าพเจ้า ว่าไปเยี่ยมท่านพระอาจารย์เสถียร
กันเถิด ท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) บอกว่าตอนนี้
ไม่ค่อยไหวแล้วบวมมาก พวกเราปรึกษากันว่าควรเตรียมยาให้
เพียบพร้อม เพราะอย่างน้อยก็ช่วยบรรเทาอาการปวดระยะสุดท้าย
ของท่านได้ ท่านจะได้เข้าจิตได้ ไม่กระวนกระวายมากนัก พยาบาล

ตึกผ่าตัดและห้องคลอดช่วยจัดหายาให้ได้มากพอสมควร ปกติ
หาซื้อ ลำบาก แต่ด้วยความขอร้องว่าจะไปฉีดถวายพระอาพาธหนัก
(ให้แพทย์ชายประจำหมู่บ้านฉีดให้) ก็ได้รับความอนุเคราะห์อย่างดี

เดินทางครั้งแรกเข้าทุ่งใหญ่ผ่านห้วยน้ำ ๑๙-๒๐ ห้วย
ใช้เวลาประมาณ ๘ ชั่วโมง (ท่านพระอาจารย์ใหญ่ สาคร ธมฺมาวุโธ
ให้พวกเราลองนับดู ก็ตั้งหน้านับกันใหญ่เลย)

พอถึงวัด พวกเราก้าวขึ้นศาลา นำหน้าด้วยพี่ต๋อน (มิชชั่น)
พี่พัชนี (พยาบาล) พี่พัชรีและข้าพเจ้า ท่านพระอาจารย์เสถียรนั่ง
บนศาลาพอเห็นพวกเรา ก็ทักว่า “พวกพยาบาลมากันเยอะแยะ
กันเลยนะ” เสียงท่านแหบแห้งมาก ทักพร้อมกับรอยยิ้ม หน้าตาท่าน
ผิอรูปร่างไปมากเลย พวกเราอยู่จนครบ ๓ วัน ได้เวลาที่พวกเรา
จะกลับมาทำงาน ตลอดระยะเวลา ๓ วันนี้ ท่านพระอาจารย์ได้
แต่นั่งสมาธิและเดินจงกรมเท่านั้นไม่นอนให้เห็นเลย สติท่าน
ดีมาก ทุกครั้งที่ขึ้นศาลาท่านจะนั่งกราบพระพุทธรูปก่อน
ถ้าท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) นั่งอยู่ท่านก็จะกราบ
ท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) จึงค่อยนั่งที่อาสนะ บางคืน
พวกกะเหรี่ยงหนุ่มสาว เด็ก คนแก่ เด็กเล็กๆ มานั่งๆ นอนๆ
เฝ้าท่านเต็มศาลา บางคนก็ดำยาซึ่งรู้สึกว่าจะแฉ้งมาก นอกจาก
พวกกะเหรี่ยงแล้ว ก็มีน้องชายท่านพระอาจารย์ และพระอีก
๓-๔ องค์ และท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) ซึ่งคอย
ดูแลท่านตลอด

วัดป่าเลไลยก์

วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๖ เวลาประมาณ ๒ ทุ่ม ขณะที่พวกเรา
นั่งเฝ้าท่าน ท่านลูกมาถามว่า “ไฉนยาฉิด” พวกเราดูลักษณะท่าน
ท่านคงไม่ปวดหรือถ้าปวด ท่านก็คงทนได้ คุณอาการท่านได้
แต่คิดว่าท่านคงสงสารพวกเรามากกว่าที่อุตส่าห์เตรียมหายามากัน
มากมาย แต่ไม่ได้ใช้เลย พวกเราก็รีบเตรียมยาฉิด ๑ เข็ม
ให้แพทย์ประจำที่ไต่ป่าเป็นผู้ฉีดยาให้ ก่อนฉีดยาท่านไม่มีอาการ
กระวนกระวายอะไร หลังฉีดยาก็เช่นกันท่านคงนั่งสมาธิภาวนาต่อ

จนกระทั่งเวลาประมาณ ๓ ทุ่ม ขณะที่พวกเรานั่งเฝ้า
ท่านพระอาจารย์ พีพัสรี (ธรรมศาสตร์) พีพัสนี (พยาบาล) สมจิตร
(มิชชัน) และชาวกะเหรี่ยง พวกข้าพเจ้าเห็นอาการท่านแล้ว คิดว่า
คงไม่ไหวแล้ว บางครั้งหายใจเข้าก็ไม่ค่อยได้ หายใจออกก็ไม่ค่อย
ออก รู้สึกว่าหลอดลมคงจะบวมตีบ (ฟังจากเสียงหายใจ)
พวกข้าพเจ้าคิดว่ามีเสมหะอุดอยู่ จึงให้แพทย์ประจำหมู่บ้านที่ไต่ป่า
เอาสายยางเล็กใส่ปากเพื่อดูดเสมหะออกแต่ใส่เข้าไม่ได้เลย สักพัก
ท่านก็ลุกยืนจงกรมภาวนา ลักษณะลมหายใจเหมือนจะหยุด
พวกเราได้แต่จ้องมอง ไม่รู้จะช่วยอย่างไร สักพักท่านก็นั่งที่อาสนะ
หน้าซัดมาก หายใจขัดมาก พี่ต๋อนบอกว่าไม่ไหวแล้ว ไปกราบเรียน
ท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) ข้างล่างดีกว่า ว่าแล้วก็รีบ
ลงไป ท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) ให้กลับมา บอกว่า
ไปนั่งภาวนากันต่อเถิด “เรารู้แล้ว” พี่ต๋อนก็ปรึกษากันกับข้าพเจ้า
ว่า พรุ่งนี้ท่านพระอาจารย์คงฉันไม่ได้แน่ แต่พอปรึกษากันไปมา

บอกว่าเตรียมไว้เยอะเพื่อฉันได้ แถวนี่ไม่มีขายด้วย ว่าแล้วพี่ต๋อนก็รีบคว้าหม้อไปหุงข้าวต้มเวลาประมาณตี ๕ กว่า (ถ้าจำไม่ผิด) ต่างคนก็ต่างช่วยกันทำอาหารที่คิดว่ากลิ่นได้ง่ายที่สุด รุ่งเช้า ผิดคาด ท่านพระอาจารย์เสถียรลุกไปเดินจงกรมรอบศาลา ข้าพเจ้าเดินไปเตรียมน้ำ ๑ ขัน ถวายล้างหน้า ท่านบอกว่า “ขอบใจสุดล้าห์ไปเตรียมให้เสร็จ” แล้วท่านก็นั่งไต้ต้นไม้ ฉันอาหารเกือบทุกอย่างในถาดที่พวกเราเตรียมให้ ที่ทราบก็เพราะว่าพวกเราเ็นแอบมองทางหน้าต่างแถวเรียงหนึ่ง โผล่แต่หน้า พี่บางคนไม่รู้ว่ใครเอ่ยว่า เห็นท่านฉันแล้วน้ำตาไหลพากันไหลตามๆกัน ทั้งดีใจที่ท่านฉันได้ คิดว่าท่านอาจจะหายแล้วก็ได้นะ เพราะยาที่ฉันเข้าไปตั้งหลายอย่าง หลายขนาน อาจช่วยท่านได้ อีกทั้งส่งสารท่านบอกไม่ถูกและพ้อท่านฉันเสร็จ ขณะที่พวกเรากำลังนั่งรับประทานอาหารกันบนศาลา ท่านพระอาจารย์เสถียรขึ้นมามากกว่า “กินกันเยอะๆนะ” เสียงแหบแห้งมาก แต่บอกด้วยความเป็นห่วง สักพักพวกเรา ก็ลาท่านกลับ เพื่อทำหน้าที่การงานของตน ทั้งๆที่ไม่อยากกลับ ทั้งพี่พจน์ (พยาบาล) ไว้ ๑ คน เพื่อเตรียมปนะถวาย

ท่านบอกกับน้องชายท่านว่า ท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาครธมมาวุธ) ไปแล้ว “คืนนี้เราก็คงไปนะ” ขณะที่พวกเราพักค้างคืนที่ทองผาภูมิ เพื่อรุ่งเช้าจะได้เดินทางกลับกรุงเทพฯ

พอรุ่งเช้า (๖ เมษายน ๒๕๓๖) ประมาณ ๘ โมงกว่า พี่พจน์ก็ออกมาจากทุ่งใหญ่บอกว่าท่านพระอาจารย์เสถียรมรณภาพแล้ว

ตั้งแต่เที่ยงคืนกว่า ก็เดินทางออกมาเลยเพิ่งถึงเช้านี้ พี่ต๋อน พี่พัชรี ก็ลังงานกันได้หมด มีข้าพเจ้าแลกไม่ได้เลย ก็เลยต้องกลับ กรุงเทพฯ ก่อน ผ่านวัดพระแก้ว ก็อธิษฐานจิตว่าถ้าลูกมีบุญที่จะได้เฝ้าท่านพระอาจารย์ ขอให้แลกเวอร์ได้เรียบร้อยทุกวัน พอไปถึงก็ขึ้นไปบนที่ทำงานโทรแลกไม่ถึงครึ่งชั่วโมงก็เรียบร้อย กลับไปหอพักรีบซักผ้า ตื่นแต่ตี ๔ นั่งสามล้อไปสถานีขนส่งสายใต้เข้าแถวซื้อตั๋วไปกาญจนบุรี คนซื้อตั๋วเข้าแถวยาวมากถ้าต่อปลายแถวไม่ทันแน่ ก็เลยแอบกระซิบคนหัวแถวว่าช่วยซื้อตั๋วให้ ๑ ใบเพราะรถจะไปไม่ทันเข้าทุ่งใหญ่ถ้าไม่ได้ไปเที่ยวแรก พอถึงทองผาภูมิที่ตลาด ก็คิดว่าจะมีรถเข้าทุ่งใหญ่ไหมหนอ เขาคงไปหมดแล้ว คงได้อยู่ภาวนาที่ทองผาภูมิแต่ใจมันไปแล้ว อยากรู้ก็ต้องได้ไปคิดแล้วก็เดินซื้อของเล็กน้อย ลักพักก็ได้ยินเสียงเรียกพินิดๆ เจ้าสี่ตะโกนเรียกถามว่ามาได้ยังไง เข้าทุ่งใหญ่ด้วยกันไหม รถว่าง ๑ ที่จะเข้าทุ่งใหญ่พอดี ก็เลยได้ตรรถเข้าไป ทุกคนแปลกใจว่ามาได้ยังไง เพิ่งกลับไปเมื่อวาน

ท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) พระเพื่อนท่านพระอาจารย์เสถียร ชื่ออาจารย์สงวน และพระอีก ๓-๔ องค์ และชาวกะเหรี่ยงช่วยกันจัดงานอย่างสมเกียรติตามมีตามเกิด ตามแต่จะหาได้ ศพท่านถูกแห่ตามพิธีชาวกะเหรี่ยง ขึ้นกองฟอน จุดไฟนำโดยท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) พระ และฆราวาสตามลำดับ ขณะประชุมเพลิงยังไม่เสร็จฝนเทลงมาอย่างหนัก

พากันหลบใต้โต๊ะบ้าง ภูมิล้างเล็กๆบ้าง จนอดนึกกันไม่ได้ว่าศพ
จะไหม้หมดหรือ สักพักฝนก็หยุดให้ทำพิธีต่อจนเสร็จเรียบร้อย
ด้วยดี คืนนั้นพวกเราก็นั่งรอบกองอัฏฐิซึ่งมีแต่เถ้าและอัฏฐิ นั่งบ้าง
นอนบ้าง เข้าซึ้นก็เก็บอัฏฐิกัน โดยท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร
ธมฺมาวุโธ) และชาวบ้าน พวกเราช่วยกันและทำบุญเลี้ยงพระ เลี้ยง
คนเสร็จก็กลับออกมา ระหว่างทางฝนตกหนักอีกน้ำไหลป่า
ถนนมาก ทางก็แคบ บางช่วงไม้ใหญ่ขวางหน้าต้องใช้ทางเบี่ยง บาง
ช่วงก็ต้องตัดต้นไม้กัน โชคดีมีหนุ่ม ๓-๔ คน ร่วมเดินทาง ช่วย
ตัดต้นไม้บ้าง ฯลฯ บางช่วงลงเขาถนนลื่นมาก น้ำท่วมรถเบรค
ไม่อยู่ ท่านพระอาจารย์ใหญ่ (สาคร ธมฺมาวุโธ) กำกับมาตลอด
ทาง ในที่สุดพวกเราก็กลับถึงทองผาภูมิโดยปลอดภัย

การที่พวกเราได้มีโอกาสเข้าเยี่ยมท่านพระอาจารย์เสถียร
ครั้งนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าเกินคุ้ม ทำให้เกิดความคิดหลายๆอย่างว่า ทุก
ชีวิตเกิดขึ้นมาดำเนินชีวิตอยู่ได้ตามอัธยาศัย ตามวิถีชีวิตของแต่ละ
คน เมื่อถึงเวลาโรกภัยต่างๆ ก็มาเยือนเราไม่วันใดก็วันหนึ่งและ
แล้วในที่สุดทุกชีวิตก็ต้องจากไป เหลือเพียงเถ้าเถ้านและกอง
กระดูก

นี่ขนาดท่านป่วยหนักมากขนาดนี้ แต่ท่านก็มิได้แสดง
อาการปวดหรือร้องกระวนกระวายให้พวกเราเห็นแม้แต่บ่อยนิด
เดียว ท่านได้แต่อยู่ในอิริยาบถ นั่ง ยืน เดินจงกรม เท่านั้น เกือบ
ตลอดเวลา ไม่ได้นอนให้พวกเราเห็นเลย แล้วพวกเราละมัวแต่กิน

กับนอน และเล่นไปวันๆ ไม่ได้สนใจภาวนาดูจิตตนให้จริงๆ จังๆ ถ้า
เมื่อใดก็ตามที่ความเจ็บไข้ได้ป่วย โรคภัย อุบัติเหตุต่างๆ นั้นมา
ถึงตัวเราแล้ว เราจะต่อสู้กับโรคภัยเหล่านั้นได้หรือ เราจะทนได้
เหมือนท่านพระอาจารย์เสถียรหรือ ที่จะไม่ต้องร้องกรวนกระวาย
กับความเจ็บปวดเหล่านั้น...เลยแม้แต่หน่อย...

THE MOUNTAIN

บทแผ่เมตตา

อิมีนา ปุณฺณกะมฺเมนะ
 อาจะริยุปะการา จะ
 สุริโย จันทิมา ราชา
 พรหมะมารา จะ อินทา จะ
 ยะโม มิตตา มะนุสสา จะ
 สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ
 สุขัง จะ ติวัง เทนตุ

อุปัชฌายา คุณฺตตะรา
 มาตาปิตา จะ ญาตะกา (ปียา มะมัง)
 คุณะวันตา นะราปี จะ
 โลกะपालา จะ เทวะตา
 มัชฌัตตา เวริกาปี จะ
 ปุณฺณานิ ปะกะตานิ เม
 ชีปปัง ปาเปละ โว มะตัง

อิมีนา ปุณฺณกะมฺเมนะ
 ชีปปาหัง สุลละหา เจวะ
 เย สันตานิ ทินา ธัมมา
 นัสสันตุ สัพพะทา เยวะ
 อุชฺฐิตตัง สะติ ปุณฺญา
 มารา ละภันตุ โนกาสัง
 พุทธาปิยะโร นาโถ
 นาโถ ปัจเจกะพุทฺโธ จะ
 เตโสตตะมานุภาเวนะ
 ทะสะปุณฺณานุภาเวนะ

อิมีนา อุททิเสนะ จะ
 ตัณहुปาทานะเจทะนัง
 ยาวะ นิพพานะโต มะมัง
 ยัตถะ ชาโต ภาเว ภาเว
 สัลเลโข วิริยัมหิโน
 กาทุญจะ วิริเยสุ เม
 ธัมโม นาโถ ะรุตตะโม
 สังโฆ นาโถตตะโร มะมัง
 มาโรกาสัง ละภันตุ มา
 มาโรกาสัง ละภันตุ มา

ด้วยบุญนี้ อุทิศให้อุปัชฌาย์ผู้เลิศคุณ แลอาจารย์ผู้เกื้อหนุน
ทั้งพ่อแม่ แลปวงญาติ สूरย์จันทร์ แลราชา ผู้ทรงคุณ หรือสูงชาติ
พรหมมาร และอินทราช ทั้งทวยเทพ และโลกบาล ยมราช มนุษย์
มิตร ผู้เป็นกลาง ผู้จ้องผลาญ ขอให้เป็นสุขสานต์ทั่วหน้า
อย่าทุกข์ทน บุญผ่องที่ข้าทำจงช่วยอำนวยศุภผล ให้สุขสมสาม
อย่างสิ้น ให้ถึงนิพพานพลัน.

ด้วยบุญนี้ที่เราทำ แลอุทิศให้ปวงสัตว์ เราพลันได้
ซึ่งการตัด ตัดตนหาอุปาทาน สิ่งชั่วในดวงใจ กว่าเราจะถึงนิพพาน
มลายี่สิ้นจากสันดาน ทุกๆภพ ที่เราเกิด มีจิตตรง และสติทั้ง
ปัญญา อันประเสริฐ พร้อมทั้งความเพียรเลิศเป็นเครื่อง
ชูดกิเลสหาย โอกาสอย่าพึงมีแก่หม่มารสิ้นทั้งหลาย เป็นช่อง
ประทุษร้ายทำลายล้างความเพียรจรม พระพุทธผู้บรรณาถ
พระธรรมที่พึงอุดม พระปัจเจกพระพุทธ สมทบพระสงฆ์
ที่พึงผ่อง ด้วยอานุภาพนั้น ขอหม่มารจงอย่าได้ช่อง ด้วย
เดชบุญทั้งสิบ (บุญกิริยาวัตถุ ๑๐) ป้อง อย่าเปิดโอกาสแก่มาร
ทั้งหลาย เทอญ.

อุปัชฌาย์

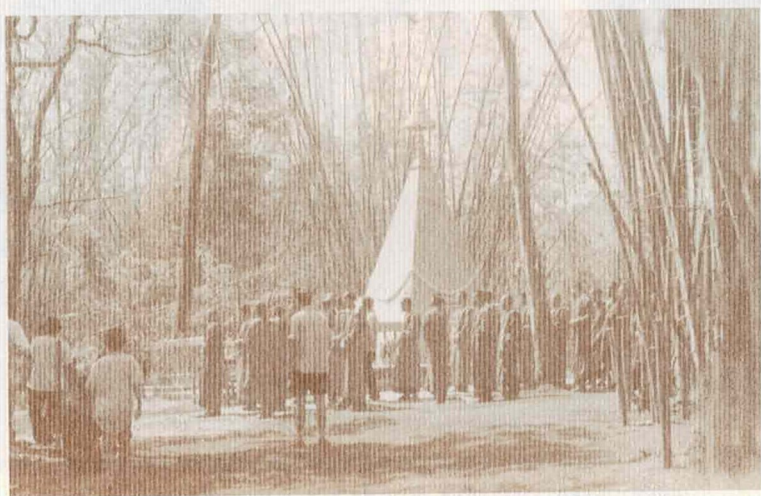
ท่านพระอาจารย์เสถียร เมื่อคราวเดินทางสู่ ตำบลไล่วะ พุศัจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘

ท่านพระอาจารย์เสถียร รับการส่งน้ำเนื่องในวันสงกรานต์
ตามประเพณีกะเหรี่ยง เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕

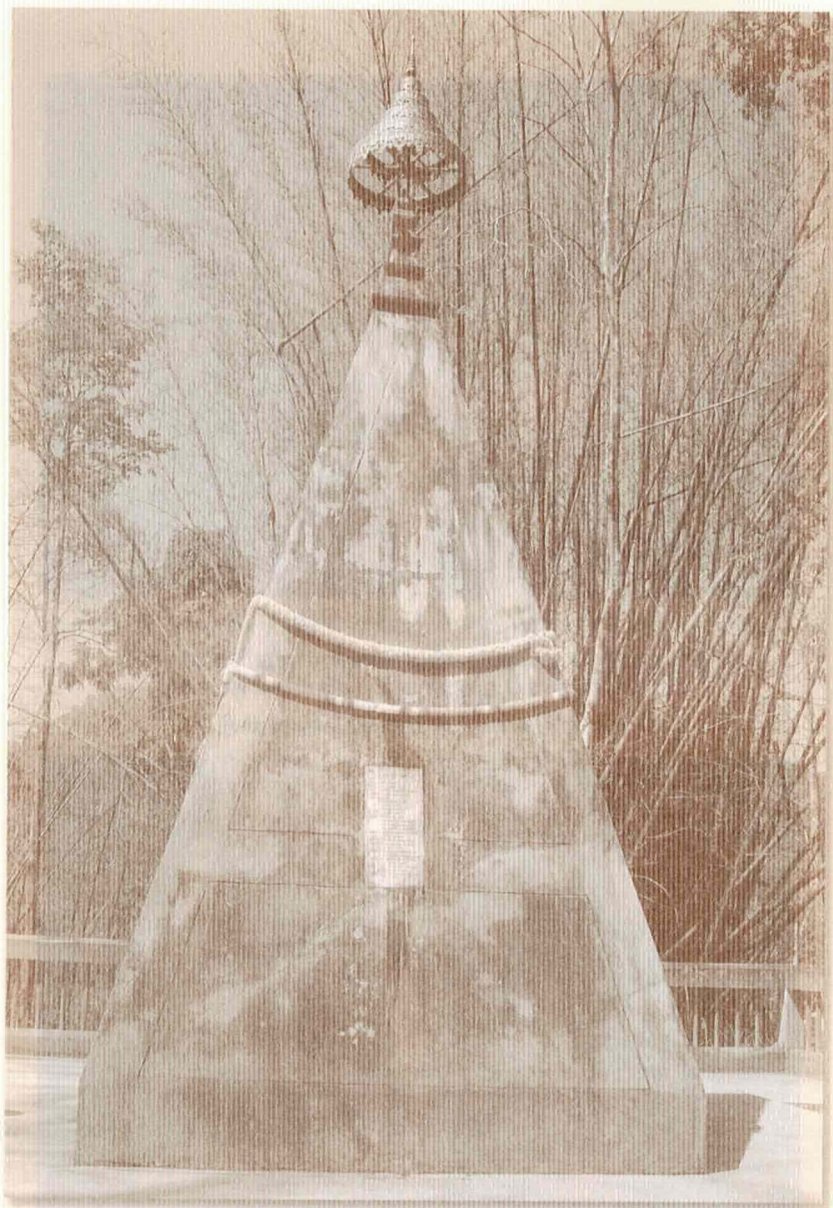

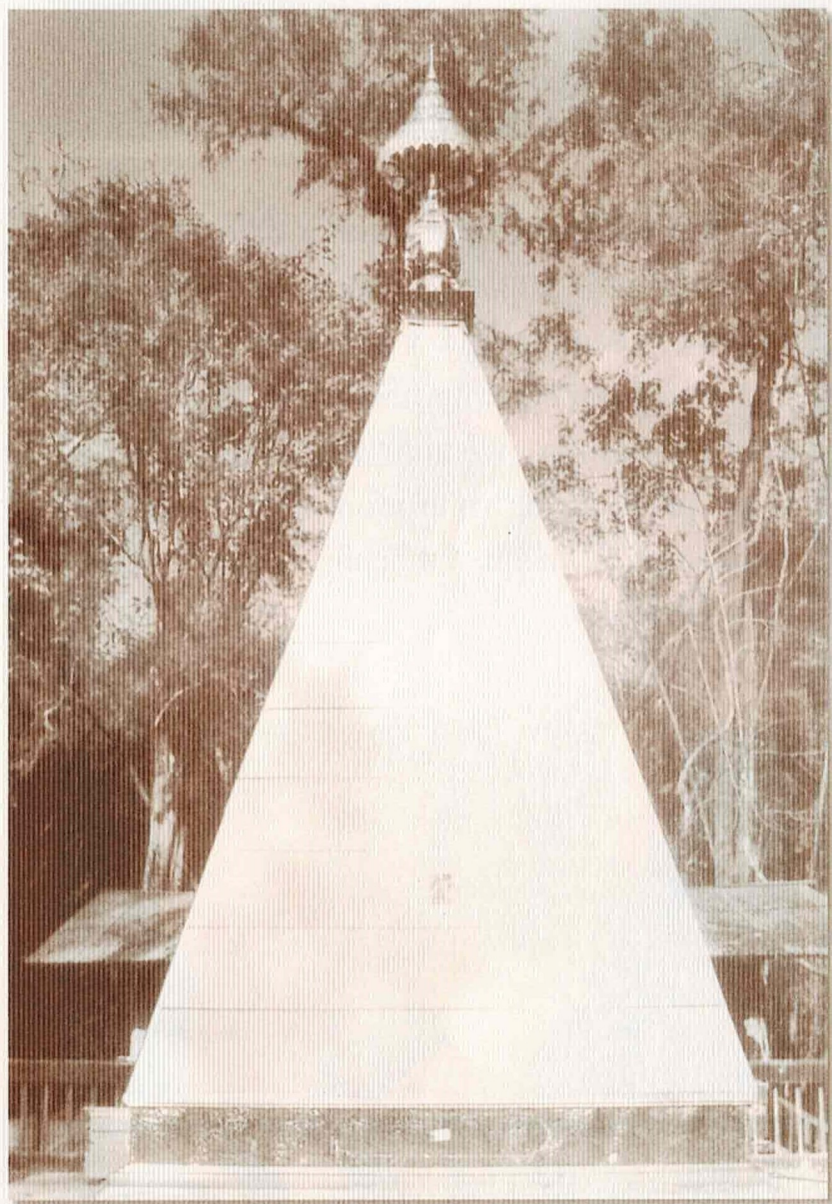
พิธีบรรจุรูปธาตุ และฉลองเจดีย์ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร
เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๗

สมาจารเสถียร

เจดีย์ท่านพระอาจารย์เสกียร สมาจาโร พ.ศ. ๒๕๔๙ (ก่อนการบูรณะ)

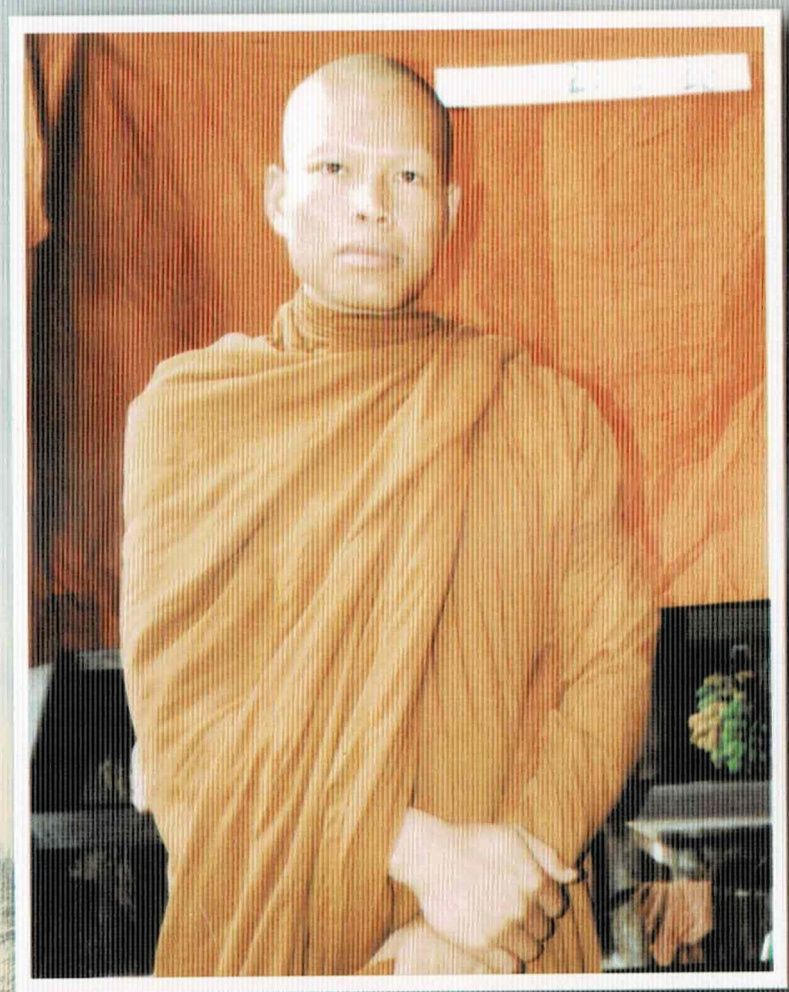

เจดีย์ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร พ.ศ. ๒๕๕๐

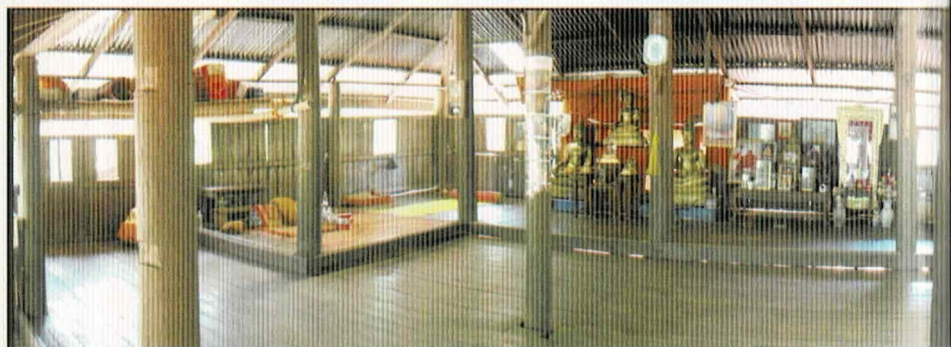
คำอนุโมทนา

การที่หนังสือเล่มนี้สำเร็จขึ้นมาได้นั้น เป็นเพราะความตั้งใจจริงของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่มุ่งมั่นให้หนังสือเล่มนี้ออกมาสมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทางผู้จัดทำจึงขอกราบอนุโมทนาครูบาอาจารย์ และพระเถรทุกรูปที่เกี่ยวข้อง ขออนุโมทนาโสมมารดาของท่านพระอาจารย์เสถียร ตลอดจนผู้เรียบเรียง ผู้หาข้อมูล ผู้ดำเนินการในการจัดพิมพ์ ทั้งผู้ที่อยู่ใกล้และไกลทุกท่านอย่างมาก ที่ได้ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับพระอาจารย์เสถียรมาน ณ โอกาสนี้ด้วย

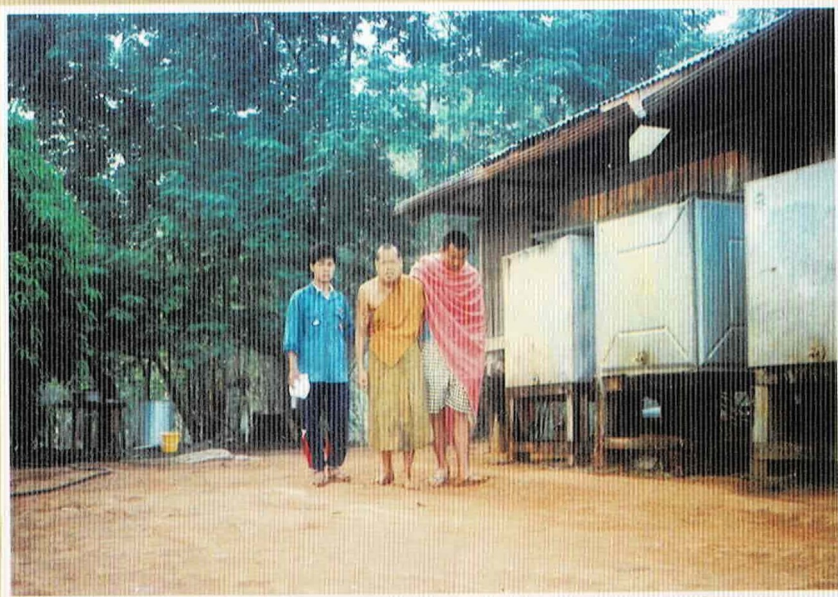
บรรยากาศในทุ่งใหญ่

ภายในศาลาวัดวาสุ

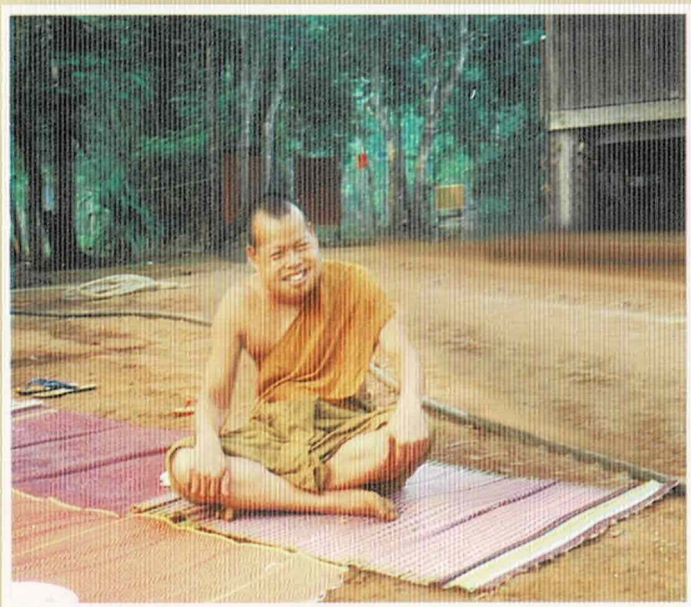
กุฏิท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร ที่วัดวาสุ

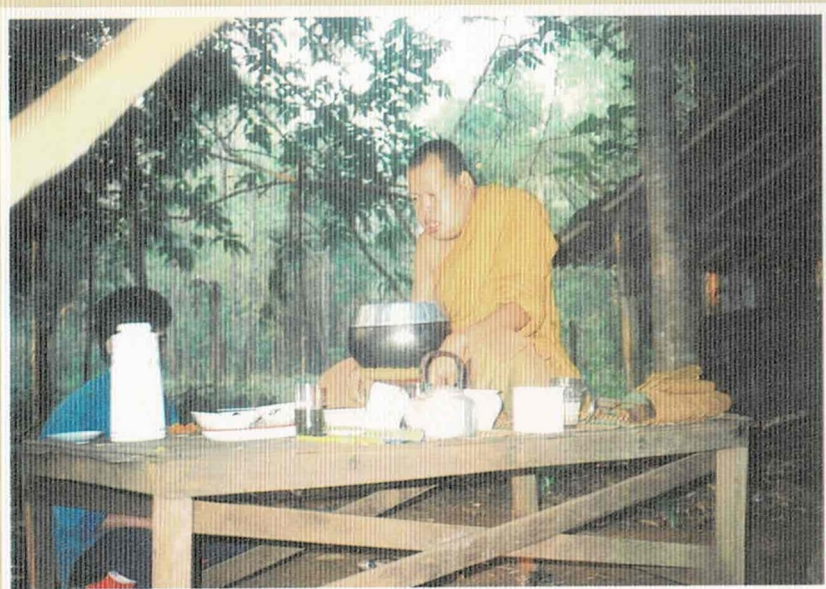

ในเช้าวันสุดท้าย แม่ท่านพระอาจารย์เสถียรจะอาพาธหนัก
แต่ท่านก็ยังแสดงถึงความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ท่านได้ลงมาเดินจงกรม
รอบศาลา ๓ รอบ โดยมีน้องชายและลูกศิษย์ช่วยประคอง

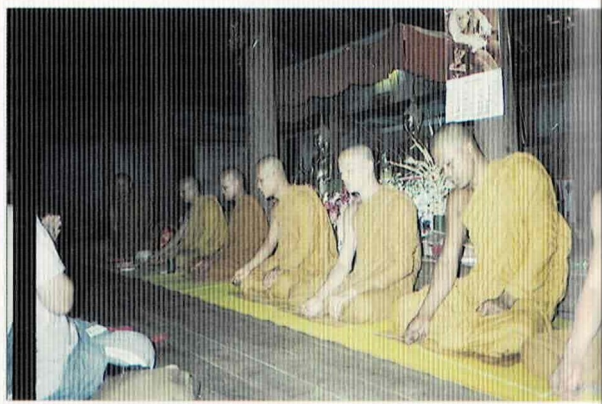

เช้าวันสุดท้าย ท่านพระอาจารย์สาคร ท่านพระอาจารย์ทองหงวน ฉันทังหัน
โดยมี ท่านพระอาจารย์เสถียร ร่วมสนทนาด้วยอาการปกติ

ท่านพระอาจารย์เสถียรเมตตาได้รับอาหารที่โยมมากถวาย
และฉันให้เป็นครั้งสุดท้าย แม้ของท่านจะบวชมาก

คณะสงฆ์ทำพิธีบำเพ็ญกุศลถวาย
ท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร
ณ ศาลาวัดวาญคุ

พิธีประชุมเพลิง

ท่านพระอาจารย์สาคร ธมฺมาวุโธ
เป็นประธาน

อัฐิธาตุท่านพระอาจารย์เสถียร สมาจาโร ที่วัดวาญญู